

polonia węgierska

a magyarországi lengyelek havilapja

JÓZEF PIŁSUDSKI A WĘGRY

Bożena Bogdańska-Szadai

WYSTAWA "ROZSTRZELANE MIASTA"

TEATR PETŐFIEGO W DOMU POLSKIM

JAKŻE POTRZEBNA JEST PAMIĘĆ

Konrad Sutarski

ROZMOWA Z PIOTREM STEFANIAKIEM

Agnieszka Janiec-Nyitrai

CO OZNACZA POLSKOŚĆ?

LENGYEL NYÁR, MAGYAR ŐSZ – 1956

Sárközi Edit

75. ROCZNICA URODZIN EDWARDA STACHURY

Władysława Rege

11 LISTOPADA - ŚWIĘTO
NIEPODLEGŁOŚCI

Pismo Ogólnokrajowego
Samorządu Polskiego
z kwartalnym
dodatkiem GŁOS POLONII

Az Országos Lengyel
Önkormányzat lapja
a GŁOS POLONII
negyedévi mellékletével

polonia węgierska

Odpowiedzialny wydawca
Felelős kiadó

dr Halina Csúcs Lászlóné

Redaktor naczelny
Főszerkesztő

dr Agnieszka Janiec-Nyitrai

Redaktor graficzny
Grafikai szerkesztő

V4 Consulting Kft.

Tłumaczenie
Fordítás

Sutarski Szabolcs

Redakcja
Szerkesztőség

1102 Budapest, Állomás u. 10.
Telefon: +36 1 2613479
e-mail: polweg@polonia.hu

Dzień redakcyjny
Szerkesztőségi nap

Drukarnia
Nyomda

Edycja online
Online kiadás
<http://polonia.hu/dokumentumok/poloniawegierska/pw203.pdf>

Projekt realizowany w każdym miesiącu ze środków budżetu centralnego Węgier w ramach zlecenia przez Kancelarię Senatu zadań w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą dzięki pomocy Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

A projekt havonkénti megvalósítását Magyarország központi költségvetési támogatása, továbbá a Lengyel Szentatús Kancellária-hivatalának a határon túli polóniával és lengyelekkel való törődés előirányzatából a "Segítség a Keleti Lengyel-ségnek Alapítvány" közvetítésével biztosított támogatása teszi lehetővé.

środa/ szerda
14⁰⁰-16⁰⁰

SZINKRON DIGITAL

Roczna prenumerata miesięcznika „Polonia Węgierska” (12 numerów) i jego kwartalnego dodatku „Głos Polonii” (4 numery) na rok 2012 wynosi dla prenumeratorów:

- indywidualnych (po 1 egzemplarzu) – 4.000 forintów/rok
- zbiorowych (samorządów, po 5 egzemplarzy) – 20.000 forintów/rok.

- Sposoby płatności: przelew na konto lub na pocztę.

Przyjmujemy również zamówienia na numery wcześniejsze - można je zgłaszać na analogicznych warunkach.

Redakcja z wdzięcznością przyjmuje także większe sumy wpłat prenumeraty od osób oraz instytucji i samorządów, jeżeli ich stan finansowy to umożliwia na warunkach ofiarodawcy. Wsparcie finansowe prosimy przekazywać na konto K&H:10400157-00026536-00000004. W rubryce „Közlemény” prosimy wpisać „Lapkiadás támogatás” (wsparcie dla pisma).

A „Polonia Węgierska” havilap éves előfizetése (12 szám) és negyedéves melléklete, a „Głos Polonii” (4 szám) 2012. évre:

- egyéni előfizetőknek (egy példány) – 4.000 Ft/év;
- a közösségi előfizetőknek (önkormányzatok, 5 példányban) – 20.000 Ft/év

Előfizetés módja: banki átutalás vagy postai befizetés.

Vállaljuk a korábbi számkora vonatkozó rendelések teljesítését – azonos feltételek mellett.

A szerkesztőség halálan elfogad nagyobb előfizetői összegeket is úgy magán személyektől, mint intézményektől, ha ezt pénzügyi helyzetük lehetővé teszi, a felajánló feltételei szerint. A szerkesztőségnek felajánlott pénzügyi támogatást a K&H bankban lévő számlára kérjük utalni: 10400157-00026536-00000004. A „Közlemény” rovatba kérjük beírni: „Lapkiadás támogatás”.

WITAMY

3 DZIEŃ PO
Agnieszka Janiec-Nyitrai

Z ŻYCIA OSP

4 CO OZNACZA DLA CIEBIE POLSKOŚĆ?

KRONIKA

5 OBRADOWAŁ OSP
6 11 LISTOPADA - OBCHODY ŚWIĘTA NIEPODLEGŁOŚCI
7 DZIEŃ POLSKI W BÉKÉSCSABIE
7 JESIEŃ W VESZPRÉM
Renata Winerowicz-Papp
8 DERENCZANIE NA ODPUSZCIE W BIAŁCE TATRZAŃSKIEJ
Ryszard M. Remieszewski
9 TISZTELGÉS ROMEK STRZAŁKOWSKI EMLÉKMŰVE ELŐTT
Fekete Dénes
9 TESTVÉRVÁROSI LÁTOGATÁS
Fekete Dénes
9 ŚWIĘTUJEMY RAZEM
Asia Priszler
10 TEATR PETŐFIEGO Z VESZPRÉM W DOMU POLSKIM
Małgorzata Soboltyński
10 DZIEŃ PAPIESKI
Kazimiera Magda
11 ODSŁONIĘCIE POPIERSIA BŁ. JANA PAWŁA II
11 WYSTAWA WĘGERSKIEJ ARTYSTKI W KRAKOWIE
Małgorzata Soboltyński
11 PRZESZŁOŚĆ UKRYTA W TERAŻNIEJSZOŚCI
Bożena Bogdańska-Szadai
12 DNI POLSKIE
12 EGER - 1 LISTOPADA
12 WĘGERSKIE ODZNACZENIA DLA POLAKÓW
12 WYSTAWA "ROZSTRZELANE MIASTA: POZNAŃ BUDAPESZT 1956"
13 "ONDRASZEK" Z WIZYTĄ NAD WĘGERSKIM MORZEM
Renata Winerowicz-Papp
13 PREZENTACJA PODKARPACIA
13 75. ROCZNICA URODZIN EDWARDA STACHURY
Władysława Rege

WYWIAD

14 "MAM DWIE POŁÓWKI SERCA - POLSKĄ I WĘGERSKĄ"
z Piotrem Stefaniakiem rozmawia A. Janiec-Nyitrai

CO BYŁO? CO BĘDZIE?

16 CO BYŁO? CO BĘDZIE?

NA GRANICY KULTUR

18 JAKŻE POTRZEBNA JEST PAMIĘĆ
Konrad Sutarski
19 OŻYWIANIE PRZESZŁOŚCI – „BŁ. JOLENTA ARPADÓWNA”
Zofia Náray
20 JÓZEF PIŁSUDSKI A WĘGRY
Bożena Bogdańska-Szadai
21 LENGIEL NYÁR, MAGYAR ŐSZ – 1956
Sarközi Edit
22 WĘGRY OCZYMA POLKI
Kazimiera Magda

JAŚ I MAŁGOSIA

23 OJCZYŻNA, CZYLI MY SAMI
Zofia Náray

REFLEKSJE

24 BEZDOMNOŚĆ
Agnieszka Janiec-Nyitrai

Na okładce wykorzystano fragmenty obrazu Johanna Wilhelma Baura "Polacy i Węgrzy" z XVII wieku, znajdującego się obecnie w zbiorach Muzeum Czaratoryskich w Krakowie, źródło: www.wikipedia.pl

ZDJĘCIE NA OKŁADCE, AUTORSTWA P. HRABOVSKIEGO, ZROBIONE ZOSTAŁO NA CMENARZU WOJSKOWYM W SOLYMAR

DZIEŃ PO

Sztandary już starannie zwinięte, odłożone na następny rok, wieńce pod pomnikami i tablicami powoli wędzną w jesiennym słońcu, papierowe flagi nieubłagane blakną, muzyka już dawno ucichła, rozwiana przez jesienny wiatr, a przemówienia przebrzmiały. Obchody kolejnej rocznicy dobiegły końca. Tłum rozszedł się do domów. Przedstawiciele władz wsiadli do eleganckich samochodów. Koniec święta. Kurort po sezonie. Ale czy naprawdę? Co działo się 24 października 1956 roku na Węgrzech albo 12 listopada 1918 roku w Polsce? Sztandarów nikt nie związał, wszystko trwało w najlepsze, droga do niepodległości Polski dopiero się rozpoczynała... Ktoś powie: „To takie odległe, to dziś już do nas nie przemawia, wyblakłe motyle w zakurzonej gablocie, mamy już inne czasy, inne problemy, to już nieaktualne...”. Ale czy naprawdę? Stoimy przecież wciąż, chcąc nie chcąc, na chybotliwej drabinie przeszłości, której szczeble umocowywali nasi, sąsiedzi, bracia, ciotki, bohaterowie, zdrajcy, ofiary i kaci, prezydenci i ich bezimienne sekretarki... Dziś nie zaczyna się dziś, ale jest echem przeszłości, dziś nie istnieje bez wczoraj, bo opierać się musi na dniu wczorajszym...

Niech wieńce i pieśni nie będą tylko głuchym echem przeszłości, pustym gestem, a rocznice ważnych wydarzeń okazją do wolnego dnia, bo to, co czynili ci, którzy zginęli, czynili naprawdę, ginęli naprawdę i nieodwołalnie. Albo nie ginęli, ale w żmudnej, codziennej pracy walczyli z przeciwnościami i budowali to, co dziś jest dla nas oczywistością. Bądźmy nie tylko milczącymi świadkami przeszłości, ale odważmy się także przyznać, że jesteśmy jej uczestnikami.

Życie również nie kończy się przecież z ostatnim oddechem. Odwiedzając cmentarze, pełni listopadowej zadumy, wspominamy bliskich, którzy wciąż w nas żyją. Ich sztandary powiewają w nas. Ich stała obecność przypomina o sobie znieca, nieoczekiwanie. Trwają na posterunku, gotowi do działania, choć wieńce już zwiędły i muzyka ucichła. To my sami jesteśmy przecież w jakimś stopniu przedłużeniem ich trwania, kontynuacją ich wyborów, ręką wyciągniętą ponad oceanem czasu. Jesteśmy jednocześnie szczeblami, po których wspinać się będą ci, którzy przyjdą po nas. Nie zapominajmy o tym.

Agnieszka Janiec-Nyitrai

MÁSNAP

A lobogókat már gondosan összetekerték és elcsomagolták a következő évre. Az őszi napsütésben koszorúk fonnyadoznak a szobrok tövében és az emléktáblák alatt; a papírzászlók is feltartóztatathatatlannak fakulni kezdtek. Az ünnepi zeneszó már rég elhallgatott, a beszédek is elhangzottak, foszlányaikat felkapta és elsodorta az őszi szél. Befejeződtek az idei évfordulós rendezvények. A tömeg szétszéledt és hazatért. A hivatali tisztségviselők elegáns autókba ültek, és elhajtottak. Véget ért az ünnep. Kihalt minden, mint egy szezónon kívüli üdülőhelyen. Tényleg így lenne? Mi zajlott 1956. október 24-én Magyarországon vagy 1918. november 12-én Lengyelországban? Akkor ott nem csomagolták el a zászlókat, és minden a legjobb irányba tartott; Lengyelország éppen csak útra kelt a szabadság felé... Persze mondhatni: „olyan távoli múltból van szó... ezek az események már nem tudnak megérinteni minket. Csak poros fiók mélyén rejtőző kifakult kokárdákat látunk. Jelenleg más idők járnak, más gondok foglalkoztatnak bennünket. Az akkoriak már nem aktuálisak.” Tényleg így lenne? Csakhogy akarva-akaratlan a múlt imbolgó létráján állunk, amelynek a fokait a mi nagynénénk, szomszédaink, bátyáink, hőseink, árulóink, áldozataink és hóhéraink, államfőink és az ő név nélküli titkáraik faragták és illesztették a helyükre... A jelen nem frissen létesült jelenség, hanem a múlt visszhangja. A ma nem létezik tegnap nélkül, mert mindig az őt megelőző napra épül rá.

Hadd jelentsenek többet a koszorúk és az ünnepi énekek a múlt süket visszhangjainál, kiüresedett gesztusoknál! A sorsfordító események piros betűs évfordulói ne csak a szabadnapot mutassák a naptárban, mert akik annak idején életüket adták, komolyan felvállalták mindazt, amiért visszafordíthatatlannak elestek. Vagy ha mégsem haltak meg, minden nap le kellett győzniük az útjukba kerülő akadályokat, hogy fáradságos, kemény munkával felépíthessék mindazt, ami jelenleg számunkra már természetesnek tűnik. Ne csak néma tanúi legyünk a múltnak, hanem szánjuk rá magunkat a felismerésre, hogy a részesei, örökösei is vagyunk.

Az élet sem ér véget az utolsó lélegzettel. A temetőket látogatva novemberi elmélyedéssel emlékezünk hozzátartozóinkra, akik bennünk élnek. Az ő lobogóik a mi lelkünkben lengenek tovább. Szüntelen jelenlétük váratlan emlékeztetők révén rajtaütésszerűen tör ránk. Őrt állnak, készek a cselekvésre – habár a koszorúk már elszáradtak, a zene már elhallgatott. Magunk is bizonyos értelemben létük meghosszabbításai, választásaik folytatói vagyunk, amint megnyúlt kezeiket az idő óceánja fölé tartják általunk. Együttal pedig magunk is hegycsúcsokká válunk, hogy aztán fölfele kapaszkodhassanak rajtunk azok, akik utánunk fognak jönni.
– Ne feledkezzünk meg erről.

Janiec-Nyitrai Agnieszka

Cmentarz wojskowy w Solymár, foto.: Péter Hrabovszky

CO OZNACZA DLA CIEBIE POLSKOŚĆ?

Październik jest miesiącem pamięci 1956 roku, wydarzeń ważnych, a zarazem smutnych tak samo dla Polaków, jak i dla Węgrów. Koniec miesiąca – święto Wszystkich Świętych, Dzień Zmarłych - to z kolei dni zadumy nad przeszłością, wspomnienia bliskich, którzy już odeszli. Zaraz potem dzień 11 listopada – polskie święto narodowe. W nawiązaniu do tych dni zwróciliśmy się do naszej młodzieży z pytaniem, co znaczy dla nich polskość, bycie Polakiem na Węgrzech. Publikujemy również przemyslenia Veroniki Papp i Tünde Trojan.

24 czerwca 1991 o 11:55 urodził się mały chłopak pochodzenia polsko-węgierskiego. Czuje się 100% Polakiem i 100% Węgrem. To właśnie ja. Jestem bardzo dumny z tego, że jestem Polakiem i nie wstydę się tego, że jestem inny. Jestem dumny z kraju, z którego pochodzę, z kraju, który walczył i nigdy się nie poddawał, po prostu ta duma mnie rozpiera. Żyję na Węgrzech, gdzie Polonia stanowi narodowość, która posiada swoje prawa. Państwo węgierskie wspomaga naszą mniejszość dotacjami, dzięki którym możemy organizować wyjazdy do naszej drugiej ojczyzny i organizować różne spotkania kulturalne. Mamy polski kościół, polskie muzeum i szkołę, gdzie dzieci mogą uczyć się języka polskiego. Węgrzy oczarowani są polską kulturą i zwyczajami np. niektórzy przyjęli od nas zwyczaj dzielenia się opłatkiem przy wigilijnym stole. Z Węgrami mieliśmy wspólnych władców i tu się sprawdza stare przysłowie: Polak Węgier dwa bratanki i do szabli i do szklanki. Józef Bem i Wysocki do dzisiejszego dnia są dla nas przykładem, jak kochać ojczyznę. Pod pomnikiem Bema zawsze spotykamy się z Węgrami. W 1956 roku za naszym przykładem Węgrzy ruszyli również do boju o wolność kraju. To jest nasze wspólne smutne narodowe święto. Pokazaliśmy całemu światu, jak można kochać Ojczyznę. Kocham polsko-węgierską kuchnię, bo to, co jest białe-czerwone, jest smaczne i ulubione. Jednakowo lubię barszcz i gulasz, a bigos i töltött káposzta jednakowo gości na naszym stole. Mam dwie ojczyzny i jednakowo je kocham. Ważne są dla mnie święta węgierskie i polskie. Dzięki dwóm kulturom jestem bogatszy i dlatego jestem tym, kim jestem.

Marcin Kovács

Jak odczuwam polskość? Pytanie, które często mi zadają, gdy osoby w moim otoczeniu dowiadują się o tym, że jestem pół-Polką i pół-Węgierką. Jestem dumna z tego powodu, więc informacja o moim pochodzeniu szybko się rozchodzi. Wtedy pada pytanie, w ilu procentach jesteś Polką, a w ilu Węgierką? „W stu procentach i Polką i Węgierką” - brzmi moja odpowiedź na to pytanie. Gdy jadę do Polski zawsze mówię, że jadę do domu, mimo tego, że nigdy nie mieszkałam w Polsce dłużej niż kilka tygodni. W Polsce mam rodzinę, którą kocham i mam z nimi bliski kontakt. W mojej rodzinie nasze kultury doskonale się mieszają, na przykład w Wigilię zawsze jadam i polskie i węgierskie potrawy. Tak jest od mojego urodzenia. Dla mnie zupa rybna i barszcz z uszkami są oczywiste, tak jak dzielenie się opłatkiem. A na Wiel-

kanoc tak samo jak i w Polsce robimy z mamą koszyczek. Mam szczęście, że moja mama zadbała o to, abym mówiła płynnie po polsku. Nie wyobrażam sobie, żebym mówiła tylko i wyłącznie po węgiersku. Dobrze też, że na Węgrzech mam możliwość chodzić do polskiej szkoły. Mam możliwość rozmawiania po polsku. Mam też możliwość pójścia do polskiego muzeum czy do kościoła. Moja kultura i religia może się rozwiać tak samo, jakbym mieszkała w Polsce. Nigdy nie zapomnę, że moje korzenie są i w Polsce, i na Węgrzech. Jestem pewna, że moje dzieci też będą mówić w obu językach, czuję się za to odpowiedzialna...

Johanna Ilyés

Czuję się Polką, kiedy chodzę do polskiej szkoły, czuję się Polką, kiedy mama mówi do mnie po polsku, czuję się Polką, kiedy słucham polskiej muzyki, kiedy oglądamy razem z rodziną polski film, czuję się Polką, kiedy śpiewamy polskie koledy. Zawsze czuję się Polką, bo jestem Polką na Węgrzech i wszędzie. I także jestem Węgierką. Dostałam o tyle więcej w życiu: mam ogromną ojczyznę - całą Europę. Mówię i piszę „Polska” z dumą, ponieważ czuję, że jestem członkiem czegoś, co jest ważne i niezwykle: jestem częścią Polonii na Węgrzech. I to, że ta społeczność jest taka silna, daje nam siłę i wsparcie w ciężkich dniach.

Natalia Koncsos

Długo musiałam się zastanawiać nad tym, co oznacza dla mnie Polska i polskość tak w ogóle. Będąc dzieckiem, jeździłam z rodzicami do Przemyśla, do dziadka. Wtedy to właśnie Przemyśl był dla mnie jak cała Polska. A potem na studiach pozostałam dalej w starej Galicji, i Kraków był tym, co wiązało mnie z Polską. Ale jednak całe moje życie to trochę płatanina węgierskich smaków i polskich zapachów. Trudno je rozdzielić. Nawet nie wiem, czy bym chciała. Cieszę się, że tak piękna nazwa miesiąca „listopad” jest trochę także moja... Może tak: moja polskość jest zawi-

jana w złotą, przemysko-krakowską jesień i opadające liście, zapachy barszczu i ruskich pierogów, brzmienie polskiego języka w wierszach Herberta i Szymborskiej, obraz Malczewskiego „Śmierć Ellenai”, piosenki zaśpiewane przez Ewę Demarczyk, gorącą herbatę koniecznie w szklance, jagody w mazurskim lesie i sernik pieczony przeze mnie na Wielkanoc. I mogłabym tak dalej...

Tünde Trojan

Jestem pół-Polką i pół-Węgierką. Większość ludzi z mojego otoczenia wie o tym, ponieważ chodzę do węgierskiej i do polskiej szkoły. Dobrze być Polką, ponieważ dużo na tym zyskam np. mogę zdawać maturę z polskiego. W Wigilię u nas w domu są tradycje polskie - dzielimy się z opłatkiem, jest na talerzu zupa grzybowa, ryba i oczywiście kompot z całymi owocami. W domu rozmawiamy po polsku. Latem są możliwości wyjazdu na obóz do Polski. Teraz latem z koleżankami i z kolegami byliśmy na

obozie w Poddebicach. Jak mówię innym, że jestem pół-Polką i pół-Węgierką wszyscy chcą coś ode mnie usłyszeć po polsku. Z rodziną często wyjeżdżamy do Polski do krewnych. Jak usłyszę na ulicy, że ktoś mówi po polsku, to jestem dumna, że rozumiem ten język. Oglądam polską telewizję, na węgierskich kanałach oglądam tylko Formułę 1, a poza tym tylko polskie seriale i filmy.

Weronika Právics

Gdy myślę o polskości na ogół przypominają mi się słowa Wisławy Szymborskiej z wiersza „Gawęda o miłości do ziemi ojczystej”. Kilka lat temu byłam w Tarnowie na konkursie recytatorskim z rówieśnikami z różnych krajów, m. in. z Litwy i Białorusi. Mieliśmy za zadanie zaprezentować publiczności dwa wiersze. Miałam chyba 12 lat, wtedy jeszcze wybierałam wiersze mniej poważne, na przykład „Dwa wiatry” Juliana Tuwima. Lecz wśród wierszy ten Szymborskiej powtarzał się dość często. Wtedy wiele z niego nie rozumiałam, w końcu byłam trochę stremowana, bo chciałam, aby mój występ wypadł jak najlepiej. Ale do dziś pamiętam pierwszy fragment wiersza polskiej noblistki wyrecytowany z litewskim akcentem... Nie wiem, czy oni sami wybrali ten wiersz, czy ktoś im podpowiedział, ale recytacje były bardzo przekonujące i zaangażowane. Teraz, gdy po latach czytam o miłości do ojczyzny, gdy rozumiem każde słowo, też bym bardzo chętnie zarecytowała ten wiersz. Jest piękny, nosi w sobie tyle miłości do Polski, tak

doskonale określa ludzi, którzy żyją bez tego uczucia. A konkluzja jest taka: „Nie będę jak zerwana nić. Odrzucam pusto brzmiące słowa. Można nie kochać cię - i żyć, ale nie można owocować.”

Myślę, że my, którzy żyjemy daleko od ojczyzny, czujemy z nią inną, może nawet głębszą więź, te chwile spędzone na polskiej ziemi są dla nas specjalne, niecodzienne, i w ten sposób szanujemy je bardziej. Jadąc do Polski zawsze się cieszę na spotkanie z dziadkami, na polskie ulice, gazety, sklepy, jedzenia, filmy... Ale ważniejsze jest chyba to, że chcę być członkiem tej społeczności i myślę, że również naszym obowiązkiem jest dbać o wartości naszego kraju i przekazywać je następnym pokoleniom. Ta nasza miłość do Polski nie jest zbędna, oczywiście można bez niej żyć, i wtedy wszystko potoczy się dalej w naszym - suchym jak orzeszek - sercu...

Veronika Papp

OBRADOWAŁ OSP

13 października w Budapeszcie na kolejnym posiedzeniu plenarnym zebrał się Ogólnokrajowy Samorząd Polski. Przybyło nań 13 radnych, a więc zebranie było prawomocne. Ponadto obecni byli dyrektorzy instytucji podległych OSP i przedstawiciele szkoły kształcenia zawodowego z Miskolca. Po raz pierwszy w posiedzeniu uczestniczyła nowa radna tego samorządu - pani Renata Papp-Winerowicz, która jest również przewodniczącą SNP w Veszprém. W wyniku rezygnacji z prac w Komisji Kultury dwóch radnych OSP (Marii Broś i Haliny Bércziné Sowy), samorząd w tajnym głosowaniu wybrał na ich miejsce: Małgorzatę Soboltyńską i Ferencę Zarovnego. Postanowiono, że pracami w/w komisji kierowała będzie Ewa Modrzejewska. Ponadto OSP zatwierdził projekt budżetu OSP wraz z podległymi mu instytucjami na rok 2013 na kwotę 143 mln. Radni postanowili, że nie powołają nowej instytucji w postaci szkoły zawodowej w Miskolcu. Po posiedzeniu kierownictwo OSP i pracownicy Biura samorządu pożegnali kończącą pracę zawodową w OSP - wieloletnią jego pracownicę Danusię Ribáné (na zdjęciu). Kolejne posiedzenie OSP zaplanowano na 24 listopada (godz. 10.00), a bezpośrednio po tym posiedzeniu rozpocznie się doroczne publiczne zebranie sprawozdawcze Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego na Węgrzech.

tekst i foto.: b.

ÜLÉSEZETT AZ OLŐ

Október 13-án, Budapesten tartotta soron következő ülését az Országos Lengyel Önkormányzat. 13 képviselő gyűlt össze a helyszínen, így a testület határozatképes volt. Ezen túlmenően jelen voltak az OLÖ fennhatósága alá tartozó intézmények vezetői, továbbá egy miskolci szakképző iskola megbízottai. Első alkalommal vett részt az ülésen a képviselőtestület újonnan megválasztott tagja, Papp-Winerowicz Renata, aki egyúttal a veszprémi OLÖ elnöke is. Tekintettel a tényre, hogy a Kulturális Bizottság két tagja (Broś Maria és Bércziné Sowa Halina) is lemondott tisztségéről, az önkormányzat titkos szavazással megválasztotta a helyükre Soboltyński Małgorzatát és Zarovny Ferencet. Eldöntötték, hogy a Bizottság elnöke Modrzejewska Ewa lesz. Ezekben felül az OLÖ elfogadta a saját, illetve a hozzá tartozó intézmények működését megalapozó 2013. évre vonatkozó költségvetését, 143 MFt összértékben. A küldöttek úgy döntöttek, hogy nem hoznak létre új intézményt Miskolcon szakiskola formájában. A testületi ülést követően az OLÖ vezetősége és az iroda dolgozói elbúcsúztatták a hivatali munkáját az OLÖ-ben befejező régi munkatársat, Ribáné Danusiát.

Az OLÖ soron következő ülését november 24-én 10 órára tűzték ki. Közvetlenül ezt követően kezdődik majd a magyarországi Országos Lengyel Önkormányzat éves számadó közgyűlése.

11 LISTOPADA - OBCHODY ŚWIĘTA NIEPODLEGŁOŚCI

Tegoroczne obchody Święta Niepodległości były niezwykle uroczyste.

Rano 11 listopada przedstawiciele PSK im. J. Bema na Węgrzech wraz z konsulem RP panem Andrzejem Kalinowskim złożyli kwiaty pod tablicą pamiątkową Marszałka Józefa Piłsudskiego.

W Kościele Polskim została odprawiona uroczysta msza św. z okazji Święta Niepodległości. Mszę odprawili ks. Grzegorz Bielaszka, sekretarz Nuncjatury Apostolskiej w Budapeszcie, ks. Wacław Piszczek, założyciel Wydawnictwa Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy oraz proboszcz Polskiej Parafii ks. Karol Kozłowski. Po mszy św. odbył się koncert chóru „Alter út”.

W liczne wydarzenia przygotowane na tegoroczne obchody święta 11 listopada w Budapeszcie wpisała się także prezentacja książki pt. „Św. Kinga Arpaódówna – Życie i dzieło”. Na zaproszenie Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech p.w. św. Wojciecha do Domu Polskiego przybył sam autor Piotr Stefaniak wraz z protektorem wydania albumu, założycielem Wydawnictwa Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy ks. Wacławem Piszczkiem i współautorem, fotografem - Piotrem Jantosem. Goście zachęcali do nabycia nowo wydanej książki, która, jak powiedzieli, zawiera wszystkie dostępne informacje na temat życia świętej oraz jej ikonografii z całego świata. Spotkaniu temu towarzyszył też koncert chóru Szilvestra Rostettera „Alter út” oraz wystawa fotograficzna o św. Kindze, uroczyste otwarta modlitwą do świętej przez księdza Grzegorza Bielaszkę. Prezentację podsumowała pani Elżbieta Cieślewicz Molnárné, przewodnicząca Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech, wyrażając swoje przekonanie o nieustannej już od 7 lat obecności św. Kingi wśród Polonii węgierskiej, bo od tego właśnie czasu w Polskim Kościele na Kőbánya znajdują się relikwie świętej.

Kolejnym punktem programu była wizyta w Muzeum Etnograficznym, gdzie pod hasłem "Na świętego Marcina najlepsza gęsina" odbyły się rodzinne obchody dnia świętego Marcina z gęsím piórem, poznańskim rogalem, węgierskimi i polskimi muzykami. Można było odejrzeć wystawy, a młodsze pokolenie Polonii mogło wziąć udział w licznych zabawach i konkursach.

O godzinie 18 w Muzeum Narodowym odbył się uroczysty koncert skrzypcowy, którego organizatorami byli: Ambasada Rzeczypospolitej w Budapeszcie, Instytut Polski, Narodowe Przedstawicielstwo Turystyczne, Ogólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech, Euroregion Karpacki oraz Polskie Stowarzyszenie im. Józefa Bema na Węgrzech. Trio z Krakowa, w składzie: Anna Wójtowicz, Paweł Wójtowicz, Elżbieta Gromada zagrało utwory Béli Bartóka i Zoltána Kodály'a, a na koniec poloneza Michała K. Ogińskiego "Pożegnanie Ojczyzny".

red. km.

foto.:A. Janiec-Nyitrai

Koncert w Kościele Polskim

Elżbieta Cieślewicz i Piotr Stefaniak podczas prezentacji albumu o św. Kindze

Rodzinne świętowanie w Muzeum Etnograficznym - dr Halina Csúcs z rodziną

Koncert w Muzeum Narodowym (foto. B. Pál)

DZIEŃ POLSKI W BÉKÉSCSABIE

Już po raz dwunasty Stowarzyszenie Kulturalne Przyjaźni Polsko – Węgierskiej i Samorząd Polski Miasta Békéscsaba zorganizowały wspólnie Dzień Polski w Békéscsabee. Impreza ta jest co roku organizowana w listopadzie dla uczczenia Święta Niepodległości Polski. Program został zrealizowany przy współpracy partnerskiego miasta Békéscsaby – Tarnowskich Gór, z których przyjechali do nas w delegacji: dyrektor Tarnogórskiego Centrum Kultury – pan Jakub Pudełko oraz dyrektor Muzeum w Tarnowskich Górach – pani Zofia Krzykowska. Do południa wzięli oni udział w spotkaniu w urzędzie naszego miasta, na którym omówili możliwość dalszej współpracy między obu miastami. Obejrzeliby nowo wybudowany Dom Kultury „Csaba gyöngye”, bogate zbiory w Muzeum im. Munkácsiego.

Po południu odbyła się uroczystość w Domu Kultury na Osiedlu Lencsési. Program prowadzony był w dwóch językach, polskim i węgierskim. Po wysłuchaniu hymnów, licznie przybyłych gości powitała Małgorzata Leszkó, przewodnicząca tutejszego Samorządu Polskiego. W części oficjalnej okolicznościowe przemówienie wygłosili: pan Andrzej Kalinowski, Konsul RP na Węgrzech, kapelan z Gyuli Robert Dłubała oraz Radna miasta Békéscsaba dr Ilona Csicsely.

W części artystycznej jako pierwszy wystąpił chór im. Chopina, działający przy stowarzyszeniu. Chór przedstawił między innymi: Gaude Mater Polonia – w opracowaniu Klonowskiego, Ojcie nasz – Moniuszki i 121. genewski psalm – Zoltána Kodálya. Dowiedzieliśmy się, że chór przygotowuje się do węgierskiego konkursu chóralnego im. Zoltána Kodálya, który odbędzie się 17 listopada w Budapeszcie. Uroczystość uświetnił również

występ zespołu tanecznego TESS z Tarnowskich Gór, który pokazał obecnym piękne tańce ludowe i narodowe: poloneza, oberka, kujawiaka i trojaka. Kierownikiem artystycznym zespołu i twórczynią choreografii była pani Justyna Michalska. W części drugiej występu zobaczyliśmy w ich wykonaniu tańce tradycyjne i nowoczesne: charlestona, kankana, układ hip hopowy, the vampires. Zespół zakwalifikował się do finału w programie polskim „Mam talent”. Zespołowi serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów!

W części artystycznej pomiędzy tańcami odbył się wernisaż wystawy Witolda Zaręby, artysty grafika z Tarnowskich Gór. Wystawę otworzyła dyrektor muzeum w Tarnowskich Górach, pani Zofia Krzykowska, a o powstaniu swoich dzieł opowiadał sam autor. Wystawę będzie można obejrzeć w Békéscsabee do 10 grudnia.

Na zakończenie uroczystości dyrektor Tarnogórskiego Centrum Kultury pan Jakub Pudełko wniósł toast za przyjaźń między obu miastami, a przewodnicząca samorządu polskiego podziękowała sponsorom programu, którymi byli: Ambasada RP na Węgrzech, Samorząd Miasta Wojewódzkiego Békéscsaba, Ogólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech, Samorząd Miasta Tarnowskie Góry, Tarnogórskie Centrum Kultury, Muzeum w Tarnowskich Górach oraz Dom Wspólnoty na Osiedlu Lencsési.

Impreza zgromadziła wielu zainteresowanych Polaków, którzy mieli okazję spotkać się i porozmawiać w ojczystym języku, przeżyć razem Święto Niepodległości, jak również przyszło na nią wielu Węgrów pragnących bliżej poznać polską kulturę i sztukę.

Organizatorzy

JESIEŃ W VESZPRÉM

W długi weekend poprzedzający święto narodowe Węgier w Veszprém miały miejsce aż 3 programy o tematyce polskiej.

W słoneczny piątek 19 października o 17-ej odbyło się spotkanie pod hasłem „Pożegnanie lata”. Miało ono na celu podsumowanie letnich programów. Niespodzianką dla zebranych było złożenie życzeń obecnym na spotkaniu jubilatowi, których było aż siedmioro. Najmłodszy z nich obchodził 20. urodziny, a najstarszy z naszych jubilatów skończyła wiosną lat 70., ale wigoru i atrakcyjności mogłyby jej pozazdrościć dużo młodsze panie. Dla jubilatów i wszystkich zebranych gości po ceremonii wręczenia prezentów śpiewał chór polski działający przy Katolickim Gimnazjum im. B.M. Padányi.

Po części artystycznej nastąpiło krótkie podsumowanie minionych programów i informacje o tym, co nas czeka w kolejnych dniach i miesiącach. Ze szczególnym zainteresowaniem spotkał się program organizowany 11 listopada z okazji Dnia Niepodległości Polski, w ramach którego koncert złożony z dzieł Chopina da orkiestra Mendelssohna pod dyktando Pétera Kovátsa oraz pianista Zoltán Füzeséry.

Pyszna kolacja i wyborne nadbalońskie wina spożywane w dalszej części wieczoru spotęgowały jeszcze miły nastrój: wesołym pogawędkom, ciekawostkom, licznym wspomnieniom nie było końca...

Na drugi dzień w sobotę 20 października w kościele św. Małgorzaty czekała nas niezwykła uczta duchowa. Nasz utalentowany mistrz organów i miłośnik polskiej kultury Szilvesther Rostetter wraz ze swoją rodziną dał koncert z okazji 1000-lecia przyjaźni

polsko-węgierskiej złożony z utworów słynnych kompozytorów polskich i węgierskich. Zabrzmiały utwory Radomskiego, Gomółki, Pękiela czy Klonowskiego, a także dzieła Liszta, Kodálya, Bardosa i oczywiście samego mistrza Rostettera. Piękne głosy wykonawców, różnorodność repertuaru i magia miejsca spowodowały, że publiczność oczarowana została urokiem tego wieczoru, a my Polacy z wielką wdzięcznością myśleliśmy o Sylwestrze, który wykorzystując różne formy twórczej ekspresji na każdym kroku podkreśla swoje przywiązanie do naszego narodu i zaangażowanie w przyjaźń polsko-węgierską.

Ostatnim programem, stanowiącym jakże godne zakończenie tego upływającego w polskim klimacie weekendu było podpisanie umowy o przyjaźni i wzajemnej współpracy między miastami Veszprém i Tarnów właśnie w dzień święta narodu Węgier. Miejscem tego ważnego dla nas wydarzenia była jedna z sal pięknego budynku teatru im. Sándora Petőfiego, do której zaproszone zostały ważne osobistości życia politycznego miasta Veszprém, dyrektorzy szkół, utrzymujących kontakty z placówkami w Tarnowie, a także radne naszego samorządu.

Burmistrz naszego miasta pan Gyula Porga i prezydent Miasta Tarnowa pan Ryszard Scigała podkreślali szczególny rodzaj więzi łączący oba narody, a także rolę pomocy mieszkańców Tarnowa dla Węgrów w okresie rewolucji 1956 roku. Przedstawiciele Tarnowa wzięli ponadto udział w uroczystych obchodach rocznicowych węgierskiego października 1956 r.

Bogate we wrażenia popołudnie zakończył koncert węgierskiego pianisty Gergelya Boganyi, który dla zgromadzonej w teatrze Petőfiego widowni dynamicznie i z wielkim natchnieniem wykonał utwory Chopina i Liszta.

Renata Winerowicz-Papp

DERENCZANIE NA ODPUŚCIE W BIAŁCE TATRZAŃSKIEJ

Tradycyjnie jesienią (6-7 września 2012) przyjechali na Podhale potomkowie polskich osadników z Derenku. Przybyli tym razem na odpust Matki Bożej Różańcowej obchodzony w Parafii Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Białce Tatrzańskiej.

Dzień wcześniej jadąc z Węgier odwiedzili Żywiec i zajrzeli do niezwykle Muzeum Browaru Żywiec. Obiekt ten znajduje się na tzw. punkcie kotwicznym Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego (European Rout of Industrial Heritage). Browar jest jednym z najstarszych w Polsce, założony został w 1856 przez arcyksięcia Albrechta Fryderyka Habsburga. W Wadowicach zobaczyli Papieską Bazylikę Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny, a w Wieliczce w Kopalni Soli zapoznali się m.in. z legendą księżnej Kingi, która z Węgier do Polski przyniosła bogactwo soli.

W uroczystym spotkaniu w Białce Tatrzańskiej uczestniczyli ze strony polskiej wójt Gminy Bukowiny Tatrzańskiej Stanisław Łukaszczyk, wiceprzewodniczący Rady Powiatu Tatrzańskiego i zarazem prezes Związku Polskiego Spisza Jan Budz, prezes Stowarzyszenia Rozwoju Spisza i Okolicy Julian Kowalczyk, ks. proboszcz Jan Byrski wraz z wikariuszem ks. Mieczysławem Szlągą. Prawie od początku ks. Byrski uczestniczy w spotkaniach – zarówno w Białce, jak i w Derenku – jest niepisany ojcem duchowym derenczan. W spotkaniu uczestniczyli Jadwiga Plucińska i dr Janusz Kamocki z Krakowa, którzy wiele lat temu uświadomili derenczanom, że ich korzenie są na Podhalu i Spiszu.

Na czele ponad 50 osobowej grupy derenczan przybyła Jolán Poros Andrásné – przewodnicząca Wojewódzkiego Samorządu Polskiego województwa Borsod-Abaúj-Zemplén, członkowie tegoż Samorządu István Rémiás i Dénes Fekete oraz Imre Michalik – reprezentujący Park Narodowy Krasu Węgierskiego (Aggteleki Nemzeti Park), na którego terenie znajduje się obecnie Derenk.

Wójt Stanisław Łukaszczyk i Jan Budz bardzo ciepło powitali derenczan, nawiązali do niedawno odbytego w Bukowinie Tatrzańskiej zjazdu Kuruców, którzy podobnie jak derenczańskie wiążą nasze stosunki polsko-węgierskie, ubogacają je. Wójt Łukaszczyk wprost życzył, by nasze dzieci po latach kontynuowały te związki.

Julian Kowalczyk nawiązał do ostatniego wydarzenia – podpisanego w Derenku - porozumienia o współpracy pomiędzy BORSOD-TORNA-GÖMÖR EGYESÜLET z Edelény, a Stowarzyszeniem Rozwoju Spisza i Okolicy z siedzibą w Łapszach Niżnych. Wspominał, że w tej chwili finalizuje się projekt współ-

pracy, na który starają się otrzymać środki z urzędu marszałkowskiego województwa małopolskiego.

Jolán Poros Andrásné zwracając się do gospodarzy podkreśliła, że derenczańskie czują się tutaj jak w rodzinie. Los sprawił, że nasi dziadkowie przywędrowali na Węgry. Gdyby tak się nie stało mieszkaliby tutaj, ale historia płata figle. – Teraz mamy dwie ojczyzny: Węgry i Polskę, które tak samo kochamy – podkreśliła. Nawiązała do rozmów polskiego i węgierskiego LGD, do podpisanego porozumienia. – Potrzebujemy współpracy, życzę sobie żebyśmy wspólnie doszli do celu. Bardzo poważne zadania sobie postawiliśmy w Miskolcu, chciałabym założyć szkołę polską do nauki języka i zrobić wszystko by taka powstała – powiedziała mając łzy w oczach. – Dlatego proszę wszystkich, by nam pomogli pokonać przeszkody. Jestem pochodzenia polskiego i chciałabym, aby nasze dzieci uczyły się języka naszych przodków. Julian Kowalczyk ze strony polskiego LGD obiecał, że przywiezie pisma wspierające projekt.

Dr Janusz Kamocki powiedział, że od dwudziestu lat wraz z Jadwigą Plucińską zajmuje się niewielką polską grupą derenczan. O ile znane jest Istvanmajor - swoiste centrum ich osadnictwa - to istnieje drugie małe Andrásztanya, do którego w tym roku po raz drugi dotarli. – To było wzruszające, że w tej miejscowości mieszka kilku Polaków i potrafili oni wybudować piękną kaplicę – powiedział. – Od razu pomyśleliśmy, że chcielibyśmy coś zostawić im na pamiątkę. Razem z Jadwigą Plucińską przekazali dwie świece liturgiczne.

Wieczór muzyką okrasili „Białcanie”, którzy porwali wszystkich do tańczenia i śpiewania. Różnice pomiędzy derenczanami a białczanami czy spiszakami nie było, cóż, przecież mają te same korzenie.

W niedzielę derenczańskie wzięli udział w odpuscie Matki Bożej Różańcowej. Uroczystą mszę św. odprawił ks. kanonik Marian Wanat, proboszcz z Parafii pw. św. Katarzyny w Nowym Targu, w koncelebrze ks. Jana Byrskiego, czytania były również w języku węgierskim. Sugestywne kazanie o roli różańca w życiu chrześcijanina wygłosił ks. Marian Wanat. We mszy i w procesji do pięciu ołtarzy uczestniczyło dwunastu kapłanów z całego dekanatu.

Pobyt derenczan i całą logistykę ich pobytu w kraju ponownie przygotowali Anna i Józef Remaszowie z Białki Tatrzańskiej.

Tekst i foto.: Ryszard M. Remiszewski

Hagyományos őszi (2012. szeptember 6-7. közötti) podhalei látogatásra érkezett a derenki lengyel telepesek leszármazottainak ötven főt meghaladó csoportja. Az első napon ellátogattak a żywieci sörmúzeumba és a wieliczkaik sóbányába – utóbbi helyen megismerkedhettek Szt. Kinga legendájával. Ezt követően érkeztek a Białka Tatrzańska-n rendezett ünnepélyes találkozóra, amelyet – többek között – számos fontos helyi világi és egyházi tisztségviselő személy is megtisztelt jelenlétével. (Nem ez volt az egyetlen lengyel-magyar kapcsolatokat erősítő rendezvény: a közelmúltban tartották Tatrzańska Bukovinában a Kuruc Találkozót.) Az ünnepi beszédekben a kétoldalú kapcsolatokat erősítő konkrét tervekről és gesztusokról is szó esett: megköszönték az európai uniós LEADER együttműködésről a két érintett térség között; lengyel iskolaalapítási szándékról Miskolcon; a kisszámú andrástanyai lengyel által építtetett gyönyörű kis kápolnának emlékéül ajándékozott lengyel liturgikus gyertyákról. Este a „Białcanie” együttes vérpezsdítő zenéje mindenkit táncra perdített és éneke fákaszott. Másnap a derenkiek a bialka tatrzańskaik búcsún vettek részt, és lelki élményekkel telve keltek útra. Otthonról indultak – haza, hiszen nekik két otthonuk, két hazájuk van: Lengyelország és Magyarország szülőföldje, amelyet egyformán szeretnek.

TISZTELGÉS ROMEK STRZAŁKOWSKI EMLÉKMŰVE ELŐTT

Miskolc m.j.v. önkormányzata és a város civil szervezetei az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékünnepeinek során, 2012. október 19-én rótták le kegyeletüket a Szentpéteri kapuban álló Romek emlékoszlopnál.

A 13 éves lengyel kisfiú az 1956. júniusi poznańi felkelés során a karhatalom tüzeiben vesztette életét, amikor azok a fegyvertelen tömegre lőttek. Emlékműve 1992-től áll városunkban, melyet társadalmi összefogással tavaly újítottatott fel a Miskolci Lengyel Önkormányzat.

A program a Miskolci Petőfi Sándor általános iskola tanulóinak alkalomhoz illő műsorával kezdődött. A gyerekeket Gáway Katalin és Pálné Boldizsár Erika tanárnők készítették fel.

Az emlékmű talpázatán koszorút helyezett el:

- Miskolc m.j.v. önkormányzata nevében Zsiga Marcell alpolgármester,
- Csöbör Katalin országgyűlési képviselő,
- a Miskolci Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat,
- az 56-os Szövetség,
- a Politikai Foglyok Országos Szövetsége,
- a Miskolci Egyetem.

A megemlékezés a Szózat elénklésével ért véget.

Fekete Dénes, foto.: Rásonyi. I.

ŚWIĘTUJEMY RAZEM

Już po raz kolejny uczestniczyłam na cmentarzu Rákoskeresztúr w złożeniu hołdu tym, którzy polegli w Rewolucji 1956 roku. Na parceli 301 pod Pomnikiem polsko-węgierskiej solidarności wieniec złożyła prezes Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech p.w. św. Wojciecha Elżbieta Molnár, wianankę kwiatów kierownik Szkolnego Punktu Konsultacyjnego B.Mondowics. Modlitwę pod krzyżem Chrystusa, ufundowanym przez Polaków w 50-rocznicę rewolucji 1956r. prowadził ksiądz proboszcz Parafii Polskiej Karol Kozłowski.

Po południu natomiast delegacja Rodzin Polsko-Węgierskich złożyła wieniec pod tablicą tych, którzy zginęli w 1956 roku w Ujpeszcie. Tablica ta znajduje się na cmentarzu Megyeri w IV dzielnicy. Widnieje tam nazwisko Polaka László Frac, który zginął w 1956 r. Następnie, solidaryzując się z Węgrami w Ujpeszcie, złożyliśmy wieniec i zapaliliśmy znicze pod tablicą, która jest umieszczona na gmachu Urzędu Burmistrza.

Asia Priszler

TESTVÉRVÁROSI LÁTOGATÁS

Edelény város Önkormányzata 2012.11.22-25 között látogatásra hívta meg lengyel testvérvárosának, Siewierz küldöttségét. Az öttagú delegációt Zdzisław Banaś polgármester úr vezette. A vendégek október 22-én délután az Edelényi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat rendezvényein vettek részt, melyek a következők voltak:

- 14 órától Kovács László esperes úr vezetésével szentmise a római katolikus templomban,
- 15 órától látogatás a felújítás alatt álló L'Huillier-Coburg kastélyban,
- 16 órától ünnepi műsor majd vacsora a Bódva étteremben.

Az ünnepi műsor programja a következő képen alakult:

- Zele Józsefné elnök üdvözölte a lengyel delegációt és a megjelenteket,
- a Drenka Polska együttes fellépése,
- Mikó Gergő 2. általános iskolás kisfiú egy lengyel népmesét mondott el,
- az Edelényi Lengyel Hagyományörző Táncosok fellépése.

A táncosokról egy kicsit bővebben: Siewierz város vezetése ez év márciusi látogatása alkalmával adományozott két pár Krakói népviseleti ruhát az Edelényi Lengyel Önkormányzatnak, azzal a kéréssel, hogy

legközelebb már szeretnék látni az ebben táncolók fellépését. Ez most teljesült. Farkas Gréta, Lévai Kornél, Ludva Laura és Kubányi Norbert ropták a saját maguk által összeállított és betanult krakkói táncokat. Nagy sikert arattak. Gratulálunk nekik!

Banaś polgármester úr meghatódva köszönte meg a szép műsort és Molnár Oszkár úrral - Edelény Polgármesterével - az együttműködés továbbfolytatásáról, kiszélesítéséről biztosította a jelenlevőket.

Október 23-án a lengyel delegáció részt vett az 1956-os forradalom és szabadságharc városi rendezvényein, megkoszorúzták az emlékművet.

A hátralévő két napban az edelényi iskolákkal ismerkedtek. A küldöttség pedagógus tagjait a tanrend, az oktatási módszerek és az intézmények működése érdekelte.

Lengyel vendégeink sok tapasztalattal és kedves élménnyel távoztak.

A programokat támogatta:

- Edelény város Önkormányzata,
- az Országos Lengyel Önkormányzat,
- Edelény Lengyel Nemzetiségi Önkormányzata.

Fekete Dénes

TEATR PETÓFIEGO Z VESZPRÉM W DOMU POLSKIM

Niedziela 14 października 2012 r. w Polsce była obchodzona jako Dzień Papieski. W całym kraju tysiące wolontariuszy zbierało datki na rzecz Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia. Dzień Papieski obchodzony jest od dwunastu lat w niedzielę poprzedzającą rocznicę wyboru Karola Wojtyły na papieża. W ten sposób uhonorowano postać papieża Polaka, Jana Pawła II oraz jego dorobek intelektualny i duchowy. W trakcie Dnia Papieskiego zbierane są pieniądze na stypendia dla zdolnej polskiej młodzieży z niezamożnych i ubogich rodzin.

Stowarzyszenie Katolików Polskich na Węgrzech p.w. św. Wojciecha po mszy św. o godz. 12.00 w Domu Polskim zaprezentowało sztukę Błogosławionego Jana Pawła II „Obrazy z życia wzięte” w wykonaniu aktorów Teatru Petófiiego z Veszprém i tym programem pragnęło uczcić Dzień Papieski.

Są to wiersze i wypowiedzi Karola Wojtyły – Jana Pawła II w tłumaczeniu Gábora Zsille w opracowaniu Elżbiety Modzelewskiej, uzupełnione muzyką sakralną, a nawet śpiewem samego Jana Pawła II. Było to przepiękne przedstawienie, które wielu osobom wycisnęło łzy z oczu, i to zarówno Polakom, jak i Węgrom. Treść wybranych wierszy i wypowiedzi Karola Wojtyły była potwierdzona Jego życiem, działaniem i powołaniem. Myśli zawarte w tych wybranych utworach można potem znaleźć w formie rozwiniętych przemyśleń w kazaniach, przemówieniach, encyklikach.

Listopad to miesiąc, w którym modlimy się za naszych zmarłych, więc w hołdzie wszystkim zmarłym matkom dedykuję wiersz „Matka” dziewiętnastoletniego Karola Wojtyły, przyszłego Ojca Świętego, wiersz pełen miłości, płynący z głębi serca. Wiersz ten był recytowany przez aktorów z Veszprém podczas ich występu w Domu Polskim.

tekst: Małgorzata Soboltyński

MATKA

Emilii – Matce mojej Karol Wojtyła
Kraków, wiosną 1939 r.

*Nad Twoją białą mogiłą
białe kwitną życia kwiaty –
o, ileż lat to już było
bez Ciebie – duchu skrzydlaty.
Nad Twoją białą mogiłą,
od lat tylu już zamkniętą,
spokój krąży z dziwną siłą,
z siłą jak śmierć – niepojętą.
Nad Twoją białą mogiłą
cisza jasna promienieje,
jakby w górę coś wznosiło,
jakby krzepiło nadzieję.
Nad Twoją białą mogiłą
klęknęłam ze swoim smutkiem –
o, jak to dawno już było –
jak się dziś zdaje malutkiem.
Nad Twoją białą mogiłą,
o, Matko – zgasłe Kochanie –
me usta szeptały bezsilną:
– Daj wieczne odpoczywanie.*

Już od 12 lat, w niedzielę poprzedzającą rocznicę wyboru Karola Wojtyły na papieża, Polacy obchodzą Dzień Papieski. Święto to upamiętnia pontyfikat Jana Pawła II i przypomina jego naukę. Tegoroczne hasło „Jan Paweł II - Papież Rodziny” jest reakcją na kryzys wspólnoty rodzinnej we współczesnym świecie. Jan Paweł II w rodzinie widział wielką

wartość. Otaczał ją szczególną opieką, niejednokrotnie zwracając się do władz państw, samorządów o wsparcie dla tej podstawowej komórki społecznej, od której zależy prawidłowy rozwój narodu i cywilizacji.

Centralne uroczystości miały miejsce w Warszawie. Na Placu Zamkowym odbył się koncert znanych, polskich i zagranicznych artystów. W każdym jednak mieście w Polsce uczczono postać Jana Pawła II. Organizowano

marsze dla życia, wystawy, pikniki rodzinne, projekcje filmów, spektakle, gry miejskie itp. Podczas obchodów i po mszach świętych wolontariusze kwestowali na stypendia dla utalentowanej, lecz niezamożnej młodzieży z małych miejscowości. Stypendystami Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia,

jest ponad 2,5 tys. młodych Polaków. Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia, obok prowadzenia programu stypendialnego, zajmuje się też przygotowywaniem obchodów Dnia Papieskiego i przyznaje nagrody TOTUS za szerzenie nauki naszego wielkiego Rodaka.

tekst: Kazimiera Magda

foto.: Krzysztof Jordan

ODSŁONIĘCIE POPIERSIA BŁ. JANA PAWŁA II

W dniu 27 września br. rada miasta Csurgó zdecydowała o nadaniu placowi, na którym stoi kościół pod wezwaniem Serca Jezusowego imienia bł. Jana Pawła II. Z tej okazji wspólnota parafialna postanowiła umieścić na placu jego popiersie, które wykonał artysta Ferenc Lebó.

W niedzielę 30 września 2012 roku dokonano odsłonięcia pomnika. Poświęcenia pomnika dokonał biskup diecezji Nagykanizsa, Béla Balas. W uroczystości uczestniczył m.in. poseł László Szaszfalvi, Andrzej Kalinowski - Konsul RP na Węgrzech, Liljana Pancirov - Konsul Generalna Chorwacji w Pécs, János Füstös - burmistrz Csurgó oraz liczni mieszkańcy miasta.

(red.)

WYSTAWA WĘGERSKIEJ ARTYSTKI W KRAKOWIE

Samorząd Polski z XVI dzielnicy Budapesztu zaprezentował 10 października 2012 r. w Muzeum Archidiecezjalnym Karola Wojtyły w Krakowie kolejną wystawę węgierskiej artystki Noémi Tavaszy. Tym razem były to „Sceny Biblijne” w grafice. Uroczystego otwarcia dokonali dyrektor Muzeum, ks. dr A. J. Nowobilski, ks. infułat profesor Jan Dyduch oraz infułat ks. Bronisław Fidelus. Graficzne i malarskie prace artystki były prezentowane w Instytucie Kultury Polskiej oraz w Domu Polskim w Budapeszcie. Kontakty z Polską zaczęły się już w 1974 r., kiedy to artystka

przyjechała na plener malarski, odbywający się w Kazimierzu nad Wisłą. Od tego czasu rozpoczęła się jej fascynacja Polską, jej kulturą, przepięknymi lasami, architekturą. Czytała wszystkie polskie książki ukazujące się w języku węgierskim i wykonała szereg grafik do książek A. Mickiewicza („Pan Tadeusz”), J. Kochanowskiego, Wł. Reymonta, H. Sienkiewicza, K. I. Gałczyńskiego. Inspirowała się również polską twórczością ludową. W 1975 r. jej prace były prezentowane w Lublinie. Prace związane z literaturą polską za pośrednictwem Ambasady RP w Budapeszcie przekazała w darze dla Polskiej Biblioteki Narodowej w Warszawie. Również obecna wystawa w całości została przekazana Muzeum Archidiecezjalnemu w Krakowie.

Małgorzata Soboltyńska

PRZESZŁOŚĆ UKRYTA W TERAŹNIEJ- SZOŚCI

W dniu Wszystkich Świętych tradycyjnie jak co roku na polskiej kwaterze peszteńskiego cmentarza Rákoskeresztúr odbyła się msza święta za dusze zmarłych. Przewodniczył jej proboszcz Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech ks. Karol Kozłowski SChr. w asyście ks. Lajos Bajcsi.

Aby rodacy mogli spoczywać w jednym miejscu przedstawiciele Komitetu Obywatelskiego oraz PCK zwrócili się do ówczesnych władz węgierskich o przyznanie odpowiedniego terenu. Tak 5 września 1940 roku na cmentarzu w Rákoskeresztúr w X dzielnicy Budapesztu poświęcono pierwszych 17 grobów – były to jedne z pierwszych mogił kryjących prochy polskich uchodźców wojennych. W uroczystości tej uczestniczył między innymi prezes Komitetu Obywatelskiego ds. Opieki nad Polakami Uchodźcami Henryk Sławik oraz pierwszy proboszcz parafii

polskiej ks. Wincenty Danek, który 17 kwietnia 1945 roku tam właśnie został pochowany.

Ziemia węgierska kryje prochy wielu tysięcy Polaków. Polskie groby rozsiane są po całym kraju i tak naprawdę chyba nikt do końca nie potrafi ich zliczyć. Budapeszt, Solymár, Budakeszi, Eger, Győr, Sárvár, Vasvár, Isaszeg, Derenk i wiele innych. Myślę, że nie ma takiego cmentarza na Węgrzech, gdzie nie byłoby mogił, na której widnieją polskie nazwiska, a bez wątpienia najwięcej polskich grobów pozostało tu po II wojnie światowej.

W 2009/10 roku aż trzy polskie kwatery wojskowe na Węgrzech w Budapeszcie, Egerze i Győr doczekały się renowacji. Wszędzie tam 1 listopada tutejsi Polacy zapalili znicze, położyli kwiaty, pochyliли się nad grobami znajomych i nieznanymi rodaków, bo owe spowite jesiennymi liśćmi, skryte w ciszy, ujmujące atmosferą miejsca, to świadectwa w kamieniu wyrytej polskiej historii – nasza przeszłość ukryta w teraźniejszości.

tekst i foto.: Bożena B.Szadai

DNI POLSKIE

Od 18 do 20 października już po raz trzynasty, na najstarszej hali targowej Budapesztu (Vámház krt. 1-3) odbywały się cieszące się wielkim powodzeniem DNI POLSKIE. Pomysłodawcą tego nadzwyczaj popularnego projektu jest budapeszteński Oddział Polskiego Przedstawicielstwa Turystycznego wspólnie z kierownictwem hali – miejscem, które jest uznane za kultowe przez turystów odwiedzających naddunajską stolicę.

W głównym pasażu hali prezentowane i sprzedawane były rozmaite wyroby rękodzieła ludowego. Powodzeniem cieszyła się bolesławska ceramika i beskidzkie dzwonki. Każdy odwiedzający

polskie stoisko informacyjne mógł nieodpłatnie otrzymać ciekawe foldery o Polsce, które oferowano w kilku językach, posłuchać oferty turystycznej, czy nawet kupić prezent na zbliżające się święta, bo obok ceramiki użytkowej sprzedawano tu pięknie ręcznie zdobione bombki choinkowe, a nawet tradycyjne szopki krakowskie. Kupcy z Podhala przywieźli stylowe wyroby skórzane i kapełę góralską. Poza tym reprezentowana była „Cepelia” z Katowic i Gdańska, która proponowała wyroby ze srebra i bursztynu.

W sobotę odwiedzający halę mogli obejrzeć występ budapeszteńskiego polonijnego zespołu tańca ludowego „Polonez”.

(b. foto: A. Janiec-Nyitrai)

EGER - 1 LISTOPADA

1 listopada na polskiej kwaterze wojskowej na cmentarzu Kissaszany w Egerze za sprawą miejscowego Samorządu Narodowości Polskiej, tamtejsza Polonia złożyła wieńce na grobach polskich żołnierzy z czasów II wojny światowej. Jest to jedna z trzech polskich kwater wojskowych na Węgrzech. (b. foto.:SNP Eger)

WĘGIERSKIE ODZNACZENIA DLA POLAKÓW

Prezydent Węgier nadał wysokie odznaczenia Polakom. Na wniosek premiera Viktora Orbána Krzyż Wielki Orderu Zasługi Węgier Andrzejowi Wajdzie, Krzyż Średni Orderu Zasługi Węgier Ministrowi Mikołajowi Dowgielewiczowi, do niedawna ministrowi ds. europejskich w MSZ RP, ambasadorowi w Kuwejcie Januszowi Szwedowi oraz przeorowi Klasztoru Jasnogórskiego, o. Romanowi Majewskiemu, któremu Prezydent János Áder

wręczył osobiście order, przyznany na wniosek Marszałka ZN Węgier László Kövera, w trakcie uroczystości w parlamencie 23 października, w obecności pana Marszałka L. Kövera i pana premiera V. Orbána. Po uroczystości Marszałek Zgromadzenia Narodowego wydał uroczysty obiad na cześć przeora Klasztoru Jasnogórskiego.

(źródło: Ambasada-Budapeszt)

WYSTAWA „ROZSTRZELANE MIASTA. POZNAŃ-BUDAPESZT 1956”

Dzięki inicjatywie Polskiej Ambady w Budapeszcie na deptaku przed Instytutem Polskim 23 października zainteresowani najnowszą historią mogli obejrzeć wystawę „Rozstrzelane miasta. Poznań-Budapeszt 1956”. Wystawa, przygotowana przez poznański oddział Instytutu Pamięci Narodowej we współpracy z Węgierskim Instytutem Kultury w Warszawie, została po raz pierwszy zaprezentowana w Poznaniu 23 marca 2011 roku w czasie Dni Polsko-Węgierskiej Przyjaźni. Na 32 barwnych planszach, prezentujących trudno dostępne archiwalne zdjęcia

wzbogacone komentarzem w języku polskim, węgierskim i angielskim, ujęty został wycinek historii XX wieku: Poznański Czerwiec i Rewolucja Węgierska z 1956 roku. Wystawa, która była prezentowana w wielu węgierskich miastach, cieszyła się wielkim zainteresowaniem, tak też było 23 października przed Polskim Instytutem – całe rodziny, turyści i przypadkowi przechodnie zatrzymywali się, by choć na chwilę zastanowić się nad skomplikowaną przeszłością obu bratnich narodów.

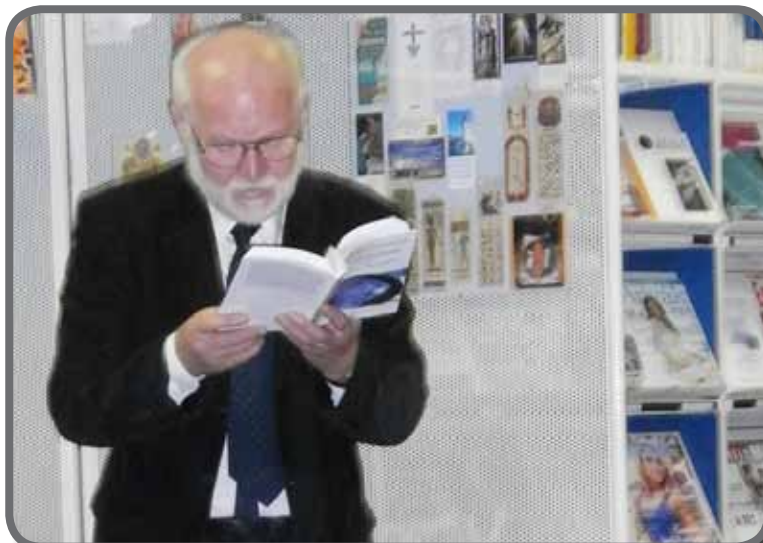
(red. foto.: A. Janiec-Nyitrai)

"ONDRASZEK" Z WIZYTĄ NAD WĘGIERSKIM MORZEM

Pod koniec sierpnia gościem naszego samorządu był klub kolarski „Ondraszek” z Cieszyna, którego członkowie wcześniej zwiedzili już na rowerach wiele krajów Europy: Bułgarię, Czechy, Słowację, Anglię, Danię i Holandię. Pełni werwy rodacy, zakwaterowani w Balatonalmádi nie przestraszyli się upalnego, węgierskiego lata. Wręcz przeciwnie, nawet w temperaturze ok. 40 stopni realizowali swój cel, czyli dotarcie do wielu zakątków wokół Balatonu. Podczas kilku dni pobytu na Węgrzech zwiedzili Balatonfüred, Tihany, Siófok, Badacsony, Veszprém, a także Székesfehérvár. Z wyjątkiem tego ostatniego do wszystkich pozostałych miast dotarli rowerami. Przeciętnie robili 60 km dziennie. Najdłuższa trasa wiodła z Balatonalmádi do Tihany, potem promem na drugą stronę Balatonu, rowerami do Badacsony i stamtąd pociągami do Balatonalmádi. Zapytani o to, co zrobiło na nich największe wrażenie odpowiedzieli: wysokie brzegi Balatonu koło Siófok, Tihany i Balatonfüred oraz jedna z perełek węgierskich miast, czyli Veszprém. Zdziwieni byli też bardzo dobrą infrastrukturą nadbalatonskich miejscowości, wielością ścieżek rowerowych i uprzejmością węgierskich kierowców wobec rowerzystów, a także dobrze funkcjonującą koleją. Podczas swoich wojaży wokół Balatonu cieszyńscy kolarze spotkali się z kilkoma przedstawicielami Polonii węgierskiej, m.in. Danutą Wyką - była przewodniczącą Samorządu Narodowości Polskiej w Veszprém oraz Eugeniuszem Żyłą, aktywnym działaczem Polonii z Csopak.

Renata Winerowicz – Papp

75. ROCZNICA URODZIN EDWARDA STACHURY

W tym roku przypada 75. rocznica urodzin poety, pisarza Edwarda Stachury. Właśnie wyszła z druku w j. węgierskim "Siekierzada albo zima leśnych ludzi" ("Szekercelárma avagy emberek a téli erdőn") w tłumaczeniu dr Istvána Kovácsa, co "przypomniało" Polakom o tej rocznicy. W Polsce jakby trochę uszła uwadze rocznica urodzin tego znanego i bardzo "modnego" w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych pisarza, który w swej twórczości dał przejmujący wyraz poczuciu lęku i odrazy do życia w warunkach współczesnej cywilizacji. Jego bohaterowie - wrażliwi, wyobcowani samotnicy - przeżywają swój los jako "bezustanną ucieczkę przed śmiercią", w poczuciu daremności i bezsilnego buntu.

Polsko-Węgierskie Stowarzyszenie Kulturalne w Érdzie z okazji rocznicy urodzin Edwarda Stachury zorganizowało wieczór literacki. Gościem wieczoru i prelegentem był dr István Kovács, który osobiście znał Stachurę, spotykał się z nim i, jak sam mówił, niejedną lampkę wina wypili razem w Warszawie i Budapeszcie. Te osobiste kontakty bardzo pomogły tłumaczowi w zrozumieniu wielu trudnych słów, których używał Stachura w swojej twórczości. Trzeba przyznać, że "Siekierzadę" w oryginale czyta się ciężko, natomiast w tłumaczeniu Kovácsa czyta się lżej. Dr István Kovács niezwykle ciekawie przedstawił sylwetkę Stachury, tego niespokojnego poety, którego bardzo urozmaicone życie "wędrownika" ukształtowało całą jego twórczość.

Urodził się 18 sierpnia 1937 roku we Francji, w miejscowości Charvie, niedaleko Lyonu. Jego rodzice od ponad 10 lat ciężko zarabiali na życie we Francji. Jedenaście lat żył wśród robotników greckich, albańskich i polskich. Naprawdę dobrze po polsku nauczył się dopiero wtedy, gdy jego rodzina w 1948 roku przeniosła się do Polski. Osiedlili się w małej wsi kujawskiej, Aleksandrowie. Nie mógł znieść hulackiego stylu życia swojego ojca i braku miłości ojcowskiej, tak, że w wieku 15 lat opuścił dom rodzinny w poszukiwaniu miłości. Do gimnazjum uczęszczał w Ciechocinku i Gdyni, a studia uniwersyteckie kontynuował we Wrocławiu, Lublinie i Warszawie. Kilka miesięcy spędził w Stanach Zjednoczonych, ponad rok w Meksyku. Był w Norwegii, Syrii, na Węgrzech, w Szwajcarii, we Włoszech i w Niemczech Zachodnich. Kilka razy odwiedził swój kraj rodzinny, Francję. Wciąż był w drodze, co często podkreślał w swojej twórczości. Pisał liryki, poematy, opowiadania ("Falużąc na wietrze"), powieści ("Cała jaskrawość", "Siekierzada", "Sie"), opowieść poetycką: "Wszystko jest poezją". Tuż przed śmiercią napisał "Pogodzić się ze światem". Często w jego utworach powtarza się motyw pociągu, a jego życie zakończyło się tragicznie w 1979 roku właśnie pod kołami pociągu.

Władysława Rege

PREZENTACJA PODKARPACIA

8 i 9 listopada w siedzibie Ambasady RP w Budapeszcie odbyły się Dni Podkarpacia na Węgrzech. W pierwszym dniu toczyły się rozmowy polskich producentów z węgierskimi potencjalnymi odbiorcami na tematy gospodarcze w ramach Polsko-Węgierskiego Forum Gospodarczego. Natomiast w dniu kolejnym miała miejsce otwarta prezentacja Podkarpacia. W programie znalazła się projekcja filmu, ukazującego piękne bieszczadzkie krajobrazy, główne atrakcje turystyczne, tradycje i historię regionu, a zaraz po niej szczegółowego przedstawienia większych miast województwa podkarpackiego i Gorlic (woj. małopolskie) dokonali przedstawiciele władz. Reprezentanci Jarosławia i Rzeszowa zaprezentowali dobrze prosperujące przedsiębiorstwa i planowane inwestycje. Natomiast wystąpienie przedstawiciela Krosna skupiło się na turystycznej promocji miasta i okolicy. Zachwalało uzdrowiska w Iwoniczu Zdroju i Rymanowie Zdroju, liczne muzea, szlaki turystyczne, w tym architektury drewnianej, którym także pochwalilo się miasto Gorlice. Reprezentantka Jasła przybliżyła młodą tradycję winobrania w powiecie jasielskim, zapraszając do degustacji polskich trunków. Po prezentacji skosztować można było również znakomitych wędlin, produktów cukierniczych i wyrobów piekarskich oraz oczywiście porozmawiać o interesach i nie tylko. Dni Podkarpacia odbyły się z Inicjatywy Stowarzyszenia Euroregion Karpacki, Ambasady RP w Budapeszcie, Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP, Stowarzyszenia Kulturalnego im. J. Bema oraz przedstawicielstwa Polskiej Organizacji Turystyki.

km.

„MAM DWIE POŁÓWKI SERCA - POLSKĄ I WĘGIERSKĄ”

Z PIOTREM STEFANIAKIEM ROZMAWIA A. JANIEC-NYITRAI

Piotr Stefaniak jest krakowskim dziennikarzem i historykiem, zajmującym się w swoich pracach historią klasztorów żeńskich, hagiografią i wspólnymi dziejami Polski i Węgier. Wyniki swoich badań publikował w Polsce, na Węgrzech i na Słowacji. Do jego najważniejszych publikacji można zaliczyć książki: "Dominikanki raciborskie" (2006), "Konstancja księżna halicka" (2011), "Błogosławiona Jolenta" (2011), "Błogosławiona Salomea Piastówna" (2011). Na Węgrzech ukazały się dwie publikacje, poświęcone bł. Konstancji i bł. Jolencie. Piotr Stefaniak czynnie współpracuje z Polonią na Węgrzech, skupioną wokół Polskiej Parafii Personalnej i w Stowarzyszeniu Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha.

Czy czuje się Pan bardziej dziennikarzem czy historykiem?

Słyszając to pytanie nasunęła mi się myśl o anegdotce, gdy król lew zapytał żabę, by wybrała, czy jest mądra czy piękna... Myslę, że w podobnych proporcjach czuję się zarówno dziennikarzem, jak historykiem. Tym bardziej, że obok typowego warsztatu właściwego naukom historycz-

nym, pielęgnuję też dziennikarstwo, prawda, zawsze związane z szeroko rozumianymi dziejami.

Czym dla Pana jest badanie przeszłości?

Radością odkrywania mądrości i piękna naszych przodków oraz prawideł, którymi się oni kierowali. Zawsze interesowały mnie czasy przeszłe. Może dlatego, że już się wydarzyły. Są poniekąd kompletne, co nie znaczy dokładnie poznane. Ja w przestrzeni, która się już dopełniła, czuję się bezpiecznie. Historia ma w sobie coś mocno stałego, teraźniejszość się zmienia i nie ma się do niej dystansu, perspektywy. Wiele spraw umyka i dopiero za jakiś czas możemy się im przyjrzeć i dokonać w sobie absorpcji wydarzeń.

Jak wygląda Pana praca nad książką?

Zaczyna się od myśli, tematu, który mnie nurtuje i nie pozwala spocząć, dopóki się z nim nie zapoznam. Pojawia się jakieś zaintrygowanie, myśl zaczyna krążyć, sprawa staje się dla mnie żywa i zaczynam się w niej rozsmakowywać, nawet ją nieco kontemplować. Potem gromadzę materiał, szperam, dociekam. Wtedy też zamierzenie zaczyna się stopniowo materializować. Przestaje być projekcją umysłu, zdolności czy odczuwania, zaczynają powstawać linijki tekstu, zapisy myśli. Po tym intensywnym, zwłaszcza

od strony napięcia psychicznego i umysłowego, etapie, który jest dla mnie najprzyjemniejszym, gdyż dotąd miałem to szczęście, że sobie dobierałem tematykę wedle własnych zamiłowań, następuje proces, który nazwałbym technicznym. Chodzi o poprawki, czytanie, korektę. Jednym słowem szlifowanie. Są też konsultacje z recenzentami, redaktorami, wydawcami oraz współpracownikami. Gdy już wszystkie etapy pomyślnie zostaną zakończone, wówczas dzieło trafia do wydawnictwa i po jakimś czasie cieszę się świeżutką książką. A radość potęguje jeszcze to, że docierają do mnie wielokrotnie sygnały, że moje teksty są czytane i służą ku pożytkowi, tych, którzy zechcieli im poświęcić swój szybko biegnący czas.

Nad czym Pan obecnie pracuje?

Aktualnie z warsztatu schodzą dwie pozycje książkowe. Kontynuuję we właściwym dla nich rytmie cztery i rozpoczynam dwa projekty. Jeszcze w tym roku na rynek księgarski w Polsce trafią dwa tytuły: monografia klasztoru dominikanek w Sochaczewie, który z perspektywy historyka jawi się jako ciekawy przykład progresywnej recepcji uchwał soboru w Trydencie w początku XVII wieku na naszych ziemiach oraz wydana w ramach serii Wielcy Ludzie Kościoła wydawnictwa WAM – krakowskich jezuitów – książka o pierwszej kanonizowanej Amerykance, św. Róży z Limy, której popularności w XVII w. mogłyby pozazdrościć najpopularniejsze obecnie gwiazdy filmowe czy estradowe. Pracuję w kooperacji z Szilvesztrem Rostetterem nad polsko-węgierskimi edycjami biografii bł. Salomei Piastówny, księżnej chorwackiej, św. Kingi oraz o planowanym wydaniu w dwóch językach sztandowego dzieła znanego z piętnastowiecznej kopii, które powstało w języku węgierskim. Chodzi mianowicie o „Margit Legendą”. Szybciej chyba ukaże się monografia krakowskiego klasztoru dominikanek. Zaczęłem także niedawno pisać książkę utrzymaną troszkę w luźniejszej formie literackiej, przywołującą wybitne zakonnice, które są przykładami, że świat klasztoru nie jest nudny i że jest to prawdziwość sprawdzalna w XIV w. w okresie baroku i współcześnie. Uogólniając, na moim aktualnym warsztacie naukowym są tematy związane z badaniami hagiograficzno-biograficznymi oraz ze sferą życia klasztoru. Jest jeszcze praca dziennikarska, bardziej uniwersalna w tematyce.

W monografii poświęconej Konstancji księżnej halickiej apeluje Pan, abyśmy nie starali się za wszelką cenę przykładać miary naszych czasów do średniowiecza. Jak więc najlepiej

Pana zdaniem dotrzeć do tajemnic przeszłości?

Skupieniem się nie na formach, tylko celach i na tym, co było dla bohaterów sprzed wieków ważne. Co ich fascynowało i co swym życiem głosili, za co na wieczność wzięli odpowiedzialność. Wtedy poznamy, że tajemnicą dla nas jest to, że oni jednak są nam tak bliscy, jakże podobni. I jedyne, co ich od nas dzieli, to wymiar czasu i etap w rozwoju cywilizacji śródziemnomorskiej, bo jej częścią jesteśmy. Czasem może dzieli i spojrzenie. Tutaj więc potrzebna jest intuicja i umiejętność wczucia. Potem zaś sucha wiedza o epoce, która jedynie pomaga naszej ogólnej otwartości na wartości i zdarzenia.

Francuski myśliciel polityczny Alexis de Tocqueville napisał kiedyś, że historia jest galerią obrazów, w której znajduje się mało dzieł oryginalnych i dużo kopii. Czy postaci św. Kingi, bł. Jolenty, św. Małgorzaty Węgierskiej są według Pana właśnie takimi dziełami oryginalnymi, a jeśli tak, to w czym według Pana tkwi ich wyjątkowość?

Znam mieszkającego w Warszawie pana Jerzego, który jest tak znakomitym kopistą dzieł sztuki, że są nieraz znacznie lepsze od oryginałów. Więc relacja oryginał – kopia nie zawsze jest na korzyść pierwszego. Wydaje mi się więc, że oryginalność postaci wymienionych świętych tkwi w tym, że naśladując Chrystusa poszły wybraną przez siebie drogą. Umiały też skorzystać z tego, co dał im los i pozycja w społeczeństwie. W ich osobach, jak to zazwyczaj bywa, połączyło się odwzorowanie sposobów funkcjonowania, na które nałożyły się wątki nowatorskie i indywidualne. To zaś oznacza ich wyjątkowość.

Błogosławiona Jolenta, święta Małgorzata Węgierska, Konstancja księżna halicka... Dlaczego właśnie postaci kobiece-indywidualistki są obiektem Pańskich badań?

Świat kobiet zawsze wydawał mi się bardziej interesujący i finyzyjny. Można się w nim zasmakować jak w najlepszym winie. Każda chwila bowiem bywa odmienna. Admirację kobiet do wirtuozerii doprowadziły wieki średnie, które postrzegały je jako cel do okazywania czci i uwielbienia. Stała na piedestale męskich serc. To średniowiecze dostarczyło dziejom ludzkości fascynujących przykładów kobiet wyjątkowych i charyzmatycznych. Do nich zaliczają się takie uroczyste emancypantki i feministki z najwyższej półki – bohaterki moich opracowań – do których współczesnym feministkom jest tak daleko, jak wschodowi od zachodu. One były kwintesensją kobiecości, którą obdarowywały świat poprzez lata swej, częstokroć niezwykle i skutecznej, działalności. Korzystając z tego, że były damami, kreowały rzeczywistość własną i tych, którzy pozostawali w kręgu ich oddziaływania. Ich żelazne charaktery równoważyła kobieca zwieźność i delikatność. Nie miały nic wspólnego ze zubożalnymi emocjonalnie i cierpiącymi na punkcie swej płciowości dzisiejszymi pseudofeministkami, które w tragicomiczny sposób chcą wypowiadać się w imieniu całego wysublimowanego świata piękniejszej połowy ludzkości.

Jaki przekaz dla współczesnego człowieka zawarty jest w duchowej spuściźnie średniowiecznych świętych?

Przed wszystkim chodzi o branie życia takim, jakie jest. I wiedząc to należy podejmować wysiłki, aby stało się one piękne i twórcze, zarówno w wymiarze osobistym i społecznym. Każda z księżnych, o której pisałem, była osobiście szczęśliwa i życiowo spełniona. A jej działalność budziła ogólnie uznanie, i to w takim stopniu, że

po ponad siedmiu stuleciach wciąż się o tym pamięta. Istotne jest jeszcze to, aby w codzienności przedkładać pierwiastek nadprzyrodzony, wyższy, duchowy, transcendentalny. W tej perspektywie człowiek jest bardziej prawdziwy i komplementarny; zachowany jest balans doczesny i wieczny. I taką perspektywę ilustrują nam swym życiem Konstancja, Kinga, Małgorzata i ich stryjanka Salomea.

Dlaczego właśnie temat polsko-węgierskich związków wydaje się Panu jako historykowi warty opracowania?

Z dwóch powodów. Emocjonalnego i pragmatycznego. Ten pierwszy powód tkwi w tym, że od czasów dzieciństwa Węgry jakoś dziwnie mi były bliskie. W duszy coś drgało. Po raz pierwszy Węgry zobaczyłem bodaj w 1983 roku. Niedawno zaś od wiekowej już kuzynki dowiedziałem się, że w mojej rodzinie przed laty mówiło się, że jakoby miała do Polski niegdyś przybyć z Węgier. Pozostaje do sprawdzenia, czy to prawda, czy też jakieś dawne bajanie. Ale dla mnie to wszystko jedno, bo mam dwie połówki serca, polską i węgierską. I one się nawzajem przenikają. Poznałem też innych, którzy mają podobnie. A pragmatyzm. My tu w Europie Środkowej jesteśmy dwoma narodami o największej kulturze i spuściźnie dziejowej. Dotyczy to obu narodów indywidualnie, a także wspólnych dziejów. Mało jest nacji, które by tak samo czuły i były sobie tak bliskie jak Polacy i Węgrzy, Węgrzy i Polacy. To jest wystarczającym argumentem przemawiającym za tym, że warto, i to bardzo, opracowywać, poznawać, inicjować szeroko rozumiane związki między naszymi bratnimi narodami i państwami.

Czy mógłby Pan przybliżyć współpracę z Domem Polskim w Budapeszcie i ze Stowarzyszeniem Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha?

Może z osiem lat temu w redakcji, z którą wówczas byłem związany, znalazłem list Pani Małgorzaty Soboltyńskiej z Domu Polskiego. I wtedy, w związku z moimi madziarskimi pasjami, zdecydowałem się odpowiedzieć na list. Następnie w krakowskiej redakcji „Źródła” doszło do naszego spotkania. Wiem, że Pani Małgorzata zamieściła w piśmie „Quo Vadis?”, które do dziś niezwykle cenię za profesjonalizm, mój tekst o Małgorzacie, królewskiej córce z dynastii Arpadów. Dostałem potem propozycję wygłoszenia wykładu w ramach Dni Kultury Chrześcijańskiej. Tam poznałem licznych Polonusów, powinienem raczej rzec Polonuski, w tym Panią Prezes Elżbietę Cieslewicz Molnár, Księżdzę Leszka Kryżę i wielu, wielu innych, których darzę serdeczną pamięcią. Potem było kilka innych odczytów. Miałem szczęście wziąć udział na zasadzie kooperacji w kilku przedsięwzięciach. Jestem dumny z tego, że udało się, przy moim skromnym udziale, zainstalować w Kościele Polskim relikwie św. Kingi, do którego to wydarzenia cała Parafia Personalna i wszyscy węgierscy Polacy znakomicie się przygotowali. Czuję się także wyróżniony, że już trzykrotnie dane mi było prezentować swoje książki. Bardzo sobie cenię sprawdzoną przyjaźń wielu osób tworzących szeroko pojęte środowisko Domu Polskiego w Budapeszcie – nie zapominam też o Chórze św. Kingi, pośród którego także czuję się po domowemu, ba, jak u siebie. Stowarzyszenie Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha i Dom Polski są mi drogie i jestem zaszczycony, że mogę jakąś swoją częścią ubogacić tę niezwykle przestrzeń, jaką wspólnie tworzą i wypełniają.

Dziękuję za rozmowę.

CO BYŁO?

- * W dniu 4 października SNP XIII dzielnicy Budapesztu zorganizował spotkanie z Gézą Csébym.
- * W dniu 9 października Samorząd Polski w Tata wspólnie z tamtejszym Uniwersytetem Ludowym w ramach cyklu wykładów o polsko-węgierskich stosunkach zorganizował wykład historyka literatury prof. Csaby Gy. Kissa nt. podobieństw i różnic w historii Polski i Węgier w latach 1956 – 1980.
- * Samorząd Polski w V dzielnicy Budapesztu tradycyjnie, jak co roku, zaprosił Teatr Ludowy z Krakowa ze spektaklem pt. "Hotel Babilon". Przedstawienie odbyło się dnia 7 października w sali teatralnej Centrum Kultury Aranytiz.
- * W dniach 12-14 października w Zakopanem obradowała Polska Rada Duszpasterstwa Europy Zachodniej. W obradach uczestniczył proboszcz Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech ks. Karol Kozłowski SChr. oraz prezes SKP na Węgrzech p.w. św. Wojciecha Elżbieta Cieślewicz Molnár.
- * W dniu 13 października zebrał się w Budapeszcie Ogólnokrajowy Samorząd Polski.
- * W dniu 14 października w Domu Polskim w Budapeszcie wystąpił Teatr im. S. Petőfiego z Veszprém ze sztuką pt.: "Obrazy z życia wzięte" bl. Jana Pawła II.
- * Dnia 17 października Polsko-Węgierskie Stowarzyszenie Kulturalne w Érdzie zorganizowało spotkanie z Istvánem Kovácsem.
- * W dniu 18 października w Kaposvár tamtejszy SNP zorganizował prezentację książek i spotkanie autorskie z dr. Konradem Sutarskim.
- * W nocy z 19 na 20 października w Częstochowie z udziałem wiernych z naszej parafii odbywało się czuwanie modlitewne w intencji polskich emigrantów i ich duszpasterzy.
- * W dniu 22 października SNP w Veszprém zorganizował polonijne pożegnanie lata.
- * W dniu 22 października SNP w Esztergomie współorganizował Dzień Narodowości.
- * W dniu 23 października SNP w Miskolcu z okazji rocznicy wybuchu na Węgrzech rewolucji 1956 roku zorganizował uroczystość składania wieńców przy pomniku Romka Strzałkowskiego.

CO BĘDZIE?

- * W dniu 1 grudnia o godz. 17.00 w Domu Kultury im. Endre Ady, Tavas ut. 4 SNP IV dzielnicy zaprasza na Festiwal Adwentowy.
- * Informujemy, że koncerty kolędowe Chóru św. Kingi odbędą się: w dniu 1 grudnia w Újpeszcie, 13 grudnia w Békásmegyér, a 16 grudnia w Tatabánya.
- * W dniu 2 grudnia przypada rozpoczęcie okresu Adwentu. W kościele polskim uroczysta msza święta rozpocznie się o godz. 10.30.
- * W dniu 2 grudnia Dom Polski odwiedzi św. Mikołaj.
- * W dniu 2 grudnia POKO - oddział Óhegy organizuje otwarcie wystawy prac malowanych na szkło p. Z. Forteckiej - artystki z Zakopanego.
- * Samorząd Narodowości Polskiej XIII dzielnicy Budapesztu organizuje 4 grudnia o godz. 18 publiczne zebranie sprawozdawcze z pracy tego samorządu, po czym nastąpi otwarcie wystawy fotograficznej szopki krakowskich oraz uroczystość poświęcona zbliżającemu się świętu Mikołaja i świętom Bożego Narodzenia. Nie zabraknie śpiewu i muzyki. Miejsce: Nemzetiségek Haza, XIII dz. Övezet u. 5.
- * W dniach 6-8 grudnia w OSP odbędą się egzaminy ECL. Szczegóły na: www.ecl.hu
- * W dniu 7 grudnia w woj. Békés z udziałem Polaków odbędzie się Święto Narodowości.
- * W dniu 8 grudnia w PSK im. J.Bema odwiedzi św. Mikołaj.
- * W dniach 8 – 9 grudnia SKP na Węgrzech organizuje pielgrzymkę do Mariaszell i Wiednia połączoną z adwentowym koncertem chóru św. Kingi w Polskim Kościele w Wiedniu.
- * W dniu 10 grudnia odbędzie się Święto Narodowości Miasta Békéscsaba, w którym uczestniczyć będą przedstawiciele polskiej narodowości.
- * W dniu 13 grudnia o godz. 17.00 w kościele polskim odbędzie się Nabożeństwo Fatimskie.
- * W dniu 15 grudnia odbędzie się spotkanie opłatkowe w Ogólnokrajowej Szkole Polskiej.
- * W Békéscsabie 15 grudnia organizowane jest spotkanie wigilijne dla członków Stowarzyszenia Kulturalnego Przyjaźni Polsko - Węgierskiej.

- * W dniu 16 grudnia o godz. 16.30 w PSK im. J.Bema odbędzie się spotkanie opłatkowe.
- * W dniu 16 grudnia o godz. 14.30 w SNP IV dzielnicy Budapesztu odbędzie się msza św i kolacja wigilijna.
- * Polsko-Węgierskie Stowarzyszenie Kulturalne w Érdzie organizuje dnia 16 grudnia o godz. 15.00 tradycyjny polski opłatek. Miejsce: Szkoła Podstawowa im. Sándora Cs. Körösi- Érd, Bajcsy Zs. u. 19.
- * W dniu 16 grudnia o godz. 15.00 Polski Samorząd Stołeczny razem z samorządami Narodowości Polskiej II, XIII i XVIII dzielnicy organizują tradycyjną już wigilię dla Polonii z Budapesztu.
- * W dniu 17 grudnia Chór im. Chopina działający w Békéscsaba da uroczysty koncert bożonarodzeniowy w tutejszym kościele katolickim.
- * W dniu 18 grudnia SKP p.w. św. Wojciecha o godz. 13.00 organizuje w Domu Polskim wigilijne spotkanie polonijnych seniorów.

MI VOLT?

- * Október 4-én a XIII. kerületi LNÖ Cséby Gézával szervezett találkoztól.
- * A Tatai Lengyel Önkormányzat a helyi Népfőiskolával együttműködésében szervezte október 9-én a lengyel-magyar kapcsolatok bemutató rendezvényesorozatot következő előadását, amelyen Kiss Gy. Csaba beszélt a lengyel és a magyar történelem 1956 és 1980 közötti időszakának hasonlóságairól és különbségeiről.
- * Az V. kerületi Lengyel Önkormányzat a hagyományoknak megfelelően ebben az évben is meghívta a Krakkói Népszínházat. Idén a „Hotel Babilon” című előadást mutatták be október 7-én az Aranytíz Művelődési Központ színháztermében.
- * Október 12-14 között Zakopánában ülésezett a Nyugat-Európai Lengyel Lelkipásztori Tanács, amelyen a Magyarországi Lengyel Perszonális Plébánia vezetője, Karol Kozłowski atya, illetve a Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert Egyesületének a vezetője, Elżbieta Cieślewicz Molnár is részt vettek.
- * Október 13-án Budapesten ülésezett az Országos Lengyel Önkormányzat.
- * Október 14-én a budapesti Lengyel Házban adta elő a veszprémi Petőfi S. Színház a Boldog II. János Pál pápa életéből vett „Élet-képek” című darabot.
- * Október 17-én Kovács Istvánnal lehetett találkozni az Érdi Lengyel-Magyar Kultu-

rális Egyesület szervezésében.

* Október 18-án a kaposvári LNÖ szervezett dr. SutarSKI Konráddal író-olvasó találkozót és könyvbemutatót.

* Az október 19-ről 20-ra virradó éjszaka Częstochowában imádságos virrasztást tartottak a lengyel emigránsok és lelkipásztoraik hivatásáért, amelyen a magyarországi lengyel hitközség tagjai is részt vettek.

* Október 22-én a veszprémi LNÖ polóniai nyárbúcsúztató rendezvényt tartott.

* Október 22-én Nemzetiségi Napot rendeztek Esztergomban, amelynek szervezésében a helyi LNÖ is részt vett.

* Október 23-án a miskolci LNÖ az 1956-os magyarországi forradalom kitörésének alkalmából koszorúzással egybekötött ünnepséget tartott Romek Strzałkowski emlékművénél.

MI LESZ?

* December 1-én 17 órakor az Ady Endre Művelődési Házban (Tavaszi út 4.) a IV. kerületi LNÖ mindenkit szeretettel lát vendégül az Adventi Fesztiválon.

* A Szent Kinga Kórus karácsonyi koncertjeinek időpontjai és helyszínei: december 1-én Újpest, december 13-án Békásmegyér, december 16-án Tatabánya.

* December 2-án kezdődik Advent. Az ünnepi szentmise 10.30-kor kezdődik a lengyel templomban.

* December 2-án a Mikulás meglátogatja a Lengyel Házat.

* December 2-án kiállítás nyílik a zokpáni Z. Fortecká üvegfestő művész alkotásaiból a Lengyel Kulturális és Oktatási Központ Óhegy utcai részlegének szervezésében.

* A Budapest XIII. kerületi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat december 4-én 18 órai kezdettel tartja számadó közgyűlést, melyet követően a krakkói betlehemeket bemutató foto kiállítás nyílik, illetve a közeledő Mikulás nap és Karácsony alkalmából énekléssel egybekötött zenés ünnepség lesz.

* December 6-tól és 8-ig az OLÖ épületében ECL vizsgák zajlanak. Részletek a www.ecl.hu honlapon.

* December 7-én – a lengyel nemzetiség részvételével – Nemzetiségi Ünnepe zajlik Békés megyében.

* December 8-án a Mikulás meglátogatja a Bem J. LKE-et.

* December 8-án és 9-én máriazelli és bécsi zárandoklatot szervez a magyarországi MLKE, melynek részeként meghalgtatják a Szent Kinga Kórus bécsi adventi koncertjét a helyi lengyel templomban.

* December 10-én Békéscsabán Nemzetiségek Ünnepe lesz, amelyen a lengyel nemzetiség is képviselteti magát.

* December 13-án 17 órakor Fatimai szentmise lesz a budapesti lengyel templomban.

* December 15-én az Országos Lengyel Iskolában karácsonyi ünnepséget rendeznek.

* December 15-én Békéscsabán karácsonyi ünnepséget tartanak a Lengyel-Magyar Baráti Kulturális Egyesület tagjai.

* A Bem J. LKE-ben december 16-án 16.30-kor karácsonyi ünnepség kezdődik.

* A IV. kerületi LNÖ-ben december 16-án 14.30-kor szentmise lesz, amelyet karácsonyi vacsora követ.

* Az Érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület december 16-án hagyományos ostryatörési ünnepséget rendez.

* December 16-án 15 órakor kezdődik az – immár hagyományos – karácsonyi ünnepség, melyet a budapesti polónia számára a Fővárosi Lengyel Önkormányzat a II., XIII., és XVIII. kerületi LNÖ-k közösen szervezett.

* A békéscsabai Chopin kórus december 17-én karácsonyi ünnepi koncertet ad a helyi katolikus templomban.

* December 18-án 13 órakor a polónia idősebb tagjai számára karácsonyi ünnepség kezdődik a Lengyel Házban a Szent Adalbert LKE szervezésében.

Uwaga: Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zmiany dokonywane w w/w programach. (b.)

.....
5 grudnia o godz. 17 nastąpi w Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii otwarcie wspólnej wystawy pt. "Zbliżenia": artystów plastyków Forum Twórców Polonijnych na Węgrzech oraz Związku Autorów i Artystów Plastyków Niemieckich na Węgrzech.
.....

Porządek mszy świętych w budapeszteńskim Kościele Polskim w okresie Bożego Narodzenia:

24 grudnia godz. 00.00 Wigilia Narodzenia Pańskiego - Pasterka

25 grudnia godz. 10.30 msza święta

26 grudnia godz. 10.30 msza święta

31 grudnia godz. 17.00 Nabożeństwo dziękczynno – przebłagalne na zakończenie roku kalendarzowego oraz powitanie nowego roku i msza święta

Uwaga: w budapeszteńskim Kościele Polskim przez okres trwania Adwentu każdego dnia od poniedziałku do soboty o godz. 6.00 rozpoczynały się będą Roraty.

A karácsonyi időszakban a szentmisék rendje a Lengyel Templomban:

December 24. 00.00 óra éjféli mise

December 25. 10.30 óra szentmise

December 26. 10.30 óra szentmise

December 31. 17.00 óra év végi hálaadó-engesztelő és újév köszöntő szertartás és szentmise

Figyelem: az adventi időszak alatt hétfőtől szombatig bezárólag minden nap 6.00 órai kezdettel roráté misék lesznek a Lengyel Templomban.

9 GRUDNIA zapraszamy na DZIEŃ SPORTU

Program jest współfinansowany ze środków MSZ w ramach konkursu na realizację zadania "Współpraca z Polonią i Polakami za granicą".

SPORTNAP

Szeretettel meghívjuk december 9-én a lengyel Külügyminisztérium "A lengyelség és külhoni lengyelekkel való együttműködés feladatának megvalósítása" pályázat támogatásával megrendezésre kerülő sportnapra

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

JAKŻE POTRZEBNA JEST PAMIĘĆ - podwójny album o polskich uchodźcach -

Już w 2010 roku wzbudził podziw opublikowany wówczas dwujęzyczny (polsko-węgierski) album „Pamięć – Emlékezés”, o polskich uchodźcach na Węgrzech w latach 1939-1946, wydany w Polsce, ale rozprowadzany i na Węgrzech. Obecnie ów ogromny tom został uzupełniony tomem drugim, noszącym tytuł „Pamięć II – Emlékezés II”. (Jego pierwsza węgierska, uroczysta prezentacja odbyła się w Budapeszteńskim Muzeum Historycznym 25 września bieżącego roku.) Obydwa te dzieła tworzą całość, która powinna znaleźć się w każdym domu, zarówno dbałym o podtrzymywanie polsko-węgierskiej przyjaźni, jak i uświadomionym na ogólnoludzką solidarność w warunkach, w których współczucie i okazywana bezinteresowna pomoc wiąże się z zagrożeniem bytu także tych, co owej pomocy udzielają – i którzy mimo tego pomoc tę dalej niosą.

Okres II wojny światowej staje się dla nas jedynie zasłyszana od rodziców, bądź nawet już od dziadków, opowieścią o czasach strasznych i niegodziwych, które – choć pochłonęły dziesiątki milionów ludzkich istnień – przestały być, szczególnie dla młodych, istotną częścią świata realnego, wchodząc do sfery bajecznej, jakkolwiek zawierającej bajki najbardziej okrutne. Z nich wylaniają się już tylko okruchy, stające się elementami powszechnej, ogólnowiatowej, historycznej epopei bohaterstwa, jak kiedyś greckie Termopile. Takimi znanymi elementami ostatniej wojny były między innymi ważne dla polskiego narodu: bitwa pod Monte Casino i Powstanie Warszawskie. Właśnie do nich należy także zaliczyć przyjęcie przez państwo i społeczeństwo węgierskie statystycznej – a może i większej – rzeszy polskich uchodźców wojskowych oraz cywilnych i udzielenie im schronienia oraz opieki przez całe długie i ciężkie lata wojny – od września 1939 roku począwszy, póki same Węgry również nie stały się ofiarą bezpośredniej niemieckiej agresji w roku 1944.

Album pierwszy zaczyna się przesłaniem (z 1943 roku) Henryka Sławika – zamordowanego w 1944 roku przez hitlerowski reżym prezesa Komitetu Obywatelskiego do Spraw Opieki nad Polskimi Uchodźcami na Węgrzech:

„Gdy stopy nasze dotkną (po wojnie, ponownie – KS) świętej ziemi rodzinnej, wtedy wielu z nas popatrzy wstecz na gościnną ziemię węgierską, która przygarnęła nas tak serdecznie i żywiła przez tyle lat. Zrozumieliśmy wtedy, że nie była to ziemia obca, ale ziemia naszych wiernych

przyjaciół, którzy w złych i ciężkich godzinach nie wyparli się nas i z całą odwagą, godną tego szlachetnego narodu, pomagali nam przeżyć najtrudniejszy odcinek tułaczki duchowej i fizycznej, ... którzy nigdy się nie zachwiali i nigdy nam nie poskąpili ciepła swych serc.”

Album ten zawiera podstawowe, istotne wiadomości o uchodźczych losach okresu całej II wojny światowej, wpisanych w wojenną historię Węgier. Owe dane są przede wszystkim historycznym zarysem przedstawianej tematyki, jednak z niezbędnymi uzupełnieniami o charakterze bardziej kameralnym, jednostkowym, osobistym. To szczególne kompendium przedstawiane jest w następujących grupach-rozdziałach: „Przez wspólną granicę”, „Pierwsi opiekunowie”, „Obozy wojskowe”, „Obozy cywilne”, „Konspiracja”, „Wiara i uczynki” (o roli uchodźczego duszpasterstwa), „W trosce o młode pokolenie”, „Ku pokrzepieniu serc” (o działalności kulturalnej), „Znani, mało znani i nieznani” (z sylwetkami ponad 220 Węgrów najbardziej zasłużonych dla sprawy polskiej), „Powroty”. Każdy z tych rozdziałów obejmuje część słowną uzupełnioną następnie obszernym, szczegółowym materiałem fotograficzno-dokumentalnym.

Album drugi powstał dzięki temu, że po publikacji tomu pierwszego okazało się, jak wiele materiałów znajdowało się jeszcze w różnych rękach: zdjęcia, listy, pamiętniki i inne dokumenty, a także dzieła sztuki, będące świadkami wojennych czasów, uzupełniające i wyrażające wzbogacające tematykę albumu pierwszego nie tylko ilościowo, ale także jako uzupełnienie faktograficzne. „Pamięć II” zaczyna się skrótem przypomnieniem treści tomu pierwszego. Nosi on tytuł „Na gościnnej ziemi”, a następne rozdziały to: „Pomóżmy Polakom” (krótkie, charakterystyczne wiadomości z węgierskiej prasy z pierwszych tygodni exodusu), „Obozowe życie” (na przykładzie obozów w Sárvár i Zalabér-Zalaszentgrot), „Opiekunowie uchodźców”, „Boże, coś Polskę...” (o działalności duchowieństwa), „Dzienniki”, „Wspomnienia”, „Z rodzinnych albumów”, „Korespondencja z niemieckim stemplem”, „Na wieczną rzecz pamiątkę...” (pięć tych ostatnich rozdziałów to różnego rodzaju bardzo osobiste, wzruszające zapiski) i jeszcze następnie „Karta ewidencyjna z Mauthausen” (z kartą rejestracji mordu dokonanego na pięciu wybitnych polskich uchodźcach, w tym na Henryku Sławiku) oraz rozdział ostatni „60 nazwisk” (Węgrów zasłużonych dla spraw uchodź-

czych, jako ciąg dalszy listy z tomu pierwszego).

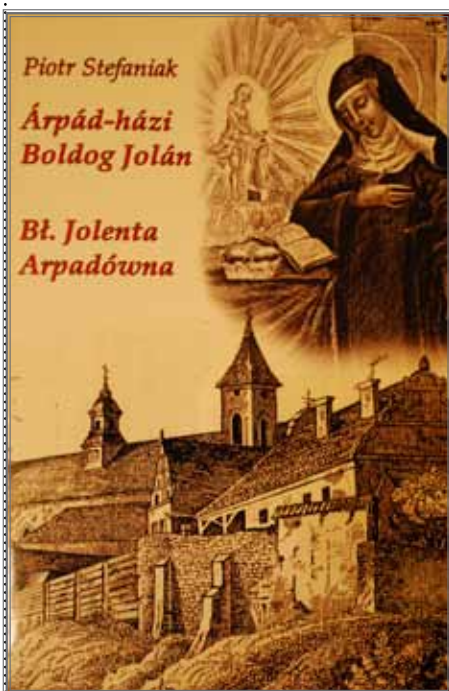
Dwóch tych ksiąg nie można przeglądać i czytać bez wewnętrznego zaangażowania. Nie można tylko z bezduszną obiektywnością wertować ich kart z czarnobiałymi fotografiami, rzadko przeplatanyimi wyblakłym beżem starych kart pocztowych, rozbłyskami kolorowej reprodukcji malowanych przez uchodźców akwareli i płócien olejnych, bądź podobnie barwnych rysunków czyjś pamiętnika. Obydwa tomy albumu wciągają, wywołują emocje, każą to pięściom zaciskać się w obliczu głębi Zła wojny, to z kolei pobudzają serce do silniejszego bicia, gdy w w ustach uchodźców rozbrzmiewa wiara w istnienie Dobroci nawet w świecie pełnym zagrożeń, wszak tyle gestów i czynów solidarności ze strony Węgrów potwierdza to na stronach obydwu ksiąg, zaś symbolicznym wyrazem polskiej postawy wobec Węgrów są słowa katowanego przez hitlerowców Sławika: „Polonia semper fidelis”. A znajdują się w księgach i słowa, zdania, przywołujące na usta uśmiech, jako że opisane zostały również chwile pogodniejsze.

Twórcami tego niezwykle dwutomowego dzieła są Krystyna i Grzegorz Łubczykowie, uzupełnieni przez polonijnego artystę plastyka Krzysztofa Duckiego, który znalazł jak najbardziej właściwą tematyce, monumentalną postać rozwiązań graficznych obydwu ksiąg. Grzegorz Łubczyk, autor kilku książek o tematyce polsko-węgierskiej, w tym o Henryku Sławiku („Polski Wallenberg”, 2003) był w latach 1997-2001 ambasadorem RP w Budapeszcie, wcześniej zaś pracował na Węgrzech jako polski korespondent prasowy. Jego zainteresowanie tematyką uchodźczą posiadało zatem długoletnie i naturalne podstawy. Podstawy te były o tyle silniejsze, że jego żona Krystyna, pół-Węgierka, jest córką uchodźcy polskiego (podczas wojny podchorążego) Jana Stolarskiego, późniejszego prezesa Federacji Towarzystw Przyjaźni Polsko-Węgierskiej w Polsce. Bardzo dobre i dokładne są przekłady tekstów polskich na język węgierski, dokonane przez Erzsébet Szenyán (obydwa tomy) i Pétera Józse (tom pierwszy) oraz węgierskich na polski, pióra Dominiki Łubczyk (tom drugi). Wydawcą jest warszawska Oficyna Wydawnicza „Rytm”, a jej węgierskim partnerem kolporterem budapeszteńskie Wydawnictwo „Széphalom”.

Konrad Sutarski

OŻYWIANIE PRZESZŁOŚCI – PIOTRA STEFANIAKA „BŁOGOSŁAWIONA JOLENTA ARPADÓWNA”

PIOTR STAFANIAK, „BŁOGOSŁAWIONA JOLENTA ARPADÓWNA. ÁRPÁD-HÁZI BOLDOG JOLÁN”, BUDAPEST 2011, 175 S.

Na węgierskim rynku wydawniczym ukazała się niedawno kolejna książka Piotra Stefaniaka - krakowskiego historyka i dziennikarza, znanego skądinąd z ożywionej i długoletniej współpracy z węgierską Polonią, a szczególnie z Domem Polskim przy Polskiej Parafii Personalnej w Budapeszcie. „Błogosławiona Jolenta Arpadówna. Árpád-házi Boldog Jolán” jest dwujęzyczną monografią, tłumaczenia na język węgierski dokonał Szilveszter Rosstetter. Książka

ta, będąca swoistą kontynuacją i dopełnieniem badań zawartych we wcześniejszych publikacjach autora, jest pozycją ze wszech miar godną polecenia.

Błogosławiona Jolenta, córka węgierskiego króla Beli IV, siostra św. Kingi i św. Małgorzaty, jako pięcioletnia dziewczynka zamieszkała w Polsce, mając dwanaście lat została żoną kalisko-gnieźnieńskiego księcia Bolesława Pobożnego. Księżna była osobą niezwykle pobożną, wykształconą i szczerą, stała się tym samym symbolem doskonałego połączenia węgierskich i polskich tradycji. Piotr Stefaniak szczegółowo charakteryzuje poszczególne etapy życia bł. Jolenty, barwnie przybliżając polskie i węgierskie osobistości, które Jolenta spotkała na swojej drodze. Tym samym wypełnia swoją publikacją pewną lukę w badaniach polsko-węgierskich stosunków dynastycznych, politycznych i kulturalnych, a przede wszystkim dotyczących życia religijnego.

Autorowi udało się uniknąć hermetyczności, tak typowej dla prac biograficzno-historycznych, ale jednocześnie nie popada on w zbyt daleko sięgające uogólnienia i zbyt łatwe aktualizacje. Czytelnika szczególnie ujmują barwny, żywy i plastyczny język publikacji, którą momentami czyta się z zapartym tchem. Jednocześnie praca Piotra Stefaniaka, pomimo eseiistycznego, wartkiego stylu, zaskakuje wielkim merytorycznym przygotowaniem autora. Warto przestudiować bogatą bibliografię, w której obok opracowań występują teksty źródłowe, skrupulatnie wyszukane w poznańskich i gnieźnieńskich archiwach. Niezwykle cenne wydaje się być umiejętne i harmonijne łączenie dwóch planów, dwóch perspektyw – z

jednej strony autor snuje opowieść niemal intymną, wnikliwie badając i z dużą wrażliwością i empatią opisując życie błogosławionej Jolenty. Z drugiej strony szeroko zarysowuje kontekst historyczny, przybliżając trudne do uchwycenia stosunki polityczne i dyplomatyczne nie tylko pomiędzy obu narodami, ale także w skali europejskiej. Książka jest wzbogacona o ciekawą część ikonograficzną, w której czytelnik może znaleźć reprodukcje obrazów przedstawiających bł. Jolentę i fotografie miejsc związanych z tą niestety mało wciąż znaną postacią. Wydaną na Węgrzech pracę cechuje w stosunku do książki „Błogosławiona Jolenta” opublikowanej przez krakowskie wydawnictwo WAM bardziej naukowy charakter: widać, że polska praca skierowana jest do szerszego grona odbiorców, polsko-węgierska publikacja jest bardziej szczegółowa, opatrzona licznymi przypisami i powołująca się bezpośrednio na źródła historyczne. Monografia ta na pewno zainteresuje nie tylko przedstawicieli Polonii na Węgrzech, ale także samych Węgrów, ponieważ doskonale przybliża korzenie polsko-węgierskiej przyjaźni, która kształtowała się przecież od wieków. Jako zachętę do lektury zacytujemy samego autora: „Niech więc osoba Jolenty stanie się jeszcze bliższa społeczeństwu, tak polskiemu, jak węgierskiemu, a także patronuje naszym narodom i ojczyznom. A że pamięć o niej trwa, więc ponownie stanęła ona przed nami, aby z nieco innej strony dotknąć fenomenu świętości tej wybitnej córki węgierskich Arpadów i matki oraz babki Piastów”.

Zofia Náray

Szent Kinga-ereklyét kapott október 21-én a veszprém megyei Küngös, ahol a település védőszentje tiszteletére épült meg Magyarország egyetlen Szent Kinga-temploma. Az ereklyét Rosstetter Szilveszter orgonaművész, a lengyel-magyar kapcsolatok hűségese ápolója hozta el Oszandecből, a Szent Kinga által alapított klarissza kolostorból, amelyet 2013. március 9-én, Kinga földi születésnapján főpásztori szentmise keretében fognak ünnepélyesen elhelyezni a küngösi templomban. A rendkívüli összefogással hét éve épülő templom a befejezéséhez közeledik, bár – mint az építkezés során annyiszor – elfogyott az erre szánt pénz. A szent ereklye erőt sugárzó jelenléte segítséget adhat, hogy a lengyel-magyar barátság, a keresztényi összetartozás, közös szentünk tisztelete jegyében a templom építése a születésnapra befejezést nyerjen.

(resumé a Magyar Kurír nyomán)

„WĘGIERSKIE SERCE”

W dniu 22 października 2012 r. w Urzędzie Dzielnicy Ursynów na przedpremierowym pokazie został zaprezentowany film dokumentalny „Węgierskie serce”, którego reżyserem jest były ambasador RP na Węgrzech, współautor książek z zakresu historii polsko-węgierskich relacji (w tym wydanej niedawno monografii „Pamięć II”) Grzegorz Łubczyk. Pierwszy raz film mieli możliwość obejrzeć 17 października uczestnicy Międzynarodowego Festiwalu Filmów Historycznych i Wojskowych. Producentem filmu jest kanał Religia.tv, w którym film został wyemitowany kilkakrotnie po pokazie premierowym. Film powstał również dzięki finansowemu wsparciu Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Film w sposób niezwykle rzetelny przybliża ów mniej znany polskiemu odbiorcy, ale bardzo istotny fragment wspólnej polsko-węgier-

skiej historii i dokumentuje pomoc udzieloną na całym terytorium Węgier polskim uchodźcom w ciężkich latach wojennych. Przypomina o ofiarnej pomocy, której tysiącom Polaków udzielili m.in. ks. Béla Varga, József Antall, płk. Zoltán Baló i inni. Fenomen pomocy Polakom wyraża sam reżyser w wywiadzie udzielonym portalowi www.religia.tv: „My, Polacy z żadnym innym narodem nie mieliśmy tak dobrych relacji na przestrzeni aż tysiąca lat. To właśnie w 1939 roku zaowocowało. Według słów reżysera „To jest film jakiego nie było, gdyż stanowi próbę całościowego spojrzenia na polskie uchodźstwo na Węgrzech. Dotychczasowe filmy przedstawiały ten problem cząstkowo. Nikt dotąd wcześniej nie dysponował też tak dużym materiałem ilustracyjnym, jaki nam się udało zdobyć”.

(zn. na podstawie www.religia.tv)

JÓZEF PIŁSUDSKI A WĘGRY

94 lat temu zakończyła się pierwsza wojna światowa. 11 listopada 1918 roku podpisano akt kapitulacji Niemiec. W Polsce przywódca ruchu niepodległościowego Józef Piłsudski objął naczelne dowództwo nad siłami zbrojnymi. Kilka dni później ogłosił powstanie państwa polskiego. Choć granice niepodległej Polski nie były wówczas ustalone, to dzień ten pozostaje oficjalnym początkiem odrodzonej po zaborach Rzeczypospolitej.

Polaków na całym świecie łączy miłość do kraju i dumą z bycia Polakiem. Nam, mieszkającym na Węgrzech, los powierzył nadzwyczajny obowiązek dbałości o polsko-węgierską historię. Z chwilą odzyskania przez Polskę niepodległości po I wojnie światowej przestała istnieć blisko 1000-letnia granica polsko-węgierska. Kontakty kulturalne obu tych narodów zaczęły odżywać w II połowie lat 20-tych. W roku 1933 Polacy podarowali regentowi Mikłósowi Horthymu popiersie Marszałka Józefa Piłsudskiego. Umieszczono je na Zamku Budańskim, ale niestety w czasie II wojny światowej uległo zniszczeniu. Postać Józefa Piłsudskiego była nad Dunajem znana i popularna. 12 maja 1935 roku na wieść o śmierci Wodza, na Węgrzech odbyły się uroczystości żałobne. Przybyli na nie najwyżsi dostojnicy państwowi, a w kościele Macieja na Wzgórzu Zamkowym wystawiono symboliczny katafalk. Jeszcze w tym samym roku jedna z ulic Budy otrzymała imię Piłsudskiego. Rok później 24 maja 1936 roku właśnie przy tej ulicy odsłonięto tablicę pamiątkową ku czci tego znakomitego Polaka, która podczas działań wojennych uległa

zniszczeniu, a (do dnia dzisiejszego) przetrwał jedynie orzeł. Około 1950 roku zmianie uległa nazwa ulicy, obecnie jest to plac Vilmosa Ápora. Do roku 1944 przy tablicy tej regularnie spotykali się przedstawiciele polskiej kolonii. Potem na 45 lat miejsce to uległo zapomnieniu, aż dopiero w 1989 roku odżył zwyczaj spotkań i 26 maja 1993 roku odnowioną tablicę ponownie odsłonięto. Dziś miejsce to stało się symbolicznym, a w

Święto Niepodległości Polski oddawany jest tu hołd Wielkiemu Wodzowi. Tak bywa co roku, a dba o to PSK im. J. Bema.

Przez lata niewoli myśl o niepodległości żyła w sercach Polaków dzięki Kościołowi i jego pracy narodowej wśród wszystkich warstw i stanów. Idea 'Polak - katolik' jednoczyła naród w najszerzej płaszczyźnie, ratując nas przed utratą tożsamości. W budaeszteńskim Kościele Polskim pw. Najświętszej Maryji Panny Wspomożycielki Wiernych celebrowane są msze w intencji Ojczyzny. W wielu środowiskach polonijnych na terenie Węgier odbywają się imprezy o charakterze wspomnieniowo-kulturalnym.

Kilka lat temu nasz niestety już nieżyjący znawca polonijnej historii Jurek Kochanowski opowiadał mi w magazynie radiowym o przygotowywanych przez niego w Dunakeszi (tam mieszkał) obchodach święta Niepodległości Polski. Z dumą mówił, że z tej okazji występowała będzie tam miejscowa orkie-

stra kolejarzy "Magyarság", której poprzednicy w 1936 roku uczestniczyli w odsłonięciu budaeszteńskiej tablicy Piłsudskiego.

Historia lubi się powtarzać. To właśnie kilka lat temu, 11 listopada w Győr na frontonie siedziby tamtejszego Węgiersko-Polskiego Stowarzyszenia Historycznego noszącego imię Piłsudskiego odsłonięto tablicę ku czci Marszałka. Tablica ta pierwotnie miała stanowić element odnawianego w 1993 roku budaeszteńskiego miejsca pamięci Wodzowi, ale zmieniono koncepcję i dar Dolnośląskiego Okręgu Wojskowego przez 12 lat spoczywał w Ambasadzie Polskiej w Budapeszcie, a ówczesna Konsul RP przekazała tę tablicę właśnie Polonii z Győr. Tak więc historia po raz kolejny zakreśliła koło... od pewnego czasu rodzi się pytanie gdzie podziła się owa tablica, bo przecież „Piłsudski” z tamtego budynku już dawno się wyprowadził...

11 listopada to dla nas dzień pamięci o Józefie Piłsudskim, Romanie Dmowskim, Ignacym Daszyńskim, Wincentym Witosie, Ignacym Paderewskim. Refleksja o różnych drogach do wolności, Lekcja patriotyzmu, który w obecnych czasach objawia się szacunkiem dla historii kraju ojczystego i przekazywaniem jej kolejnym pokoleniom.

Tekst i foto.: Bożena Bogdańska-Szadai

LENGYEL NYÁR, MAGYAR ŐSZ – 1956

A Magyarországi „Bem József” Lengyel Kulturális Egyesület november 6-án ünnepi estet rendezett székházában az 1956-os Poznań-i Felkelés és a magyarországi Forradalom és Szabadságharc évfordulója alkalmából. Az EMET (Budapest) és a „Pomoc Polakom na Wschodzie” alapítvány (Varsó) támogatásával lezajlott rendezvény keretében bemutatták Zofia Kunert „Lengyel nyár, magyar ősz” című dokumentumfilmjét, s megnyitották a „Poznań-Budapest 1956” című fotókiállítást. Az estet az időszak lengyel-magyar közös történelmi eseményeiről szóló kerekasztal beszélgetés zárta.

A zsűfólásig megtelt nagyteremben dr. Csúcs Lászlóné Halina, az egyesület elnöke köszöntötte az egybegyűlteket – közöttük az 1956-os forradalmi események lengyel és magyar résztvevőit, szabadságharcosokat, a lengyel és magyar közélet képviselőit – és kifejezte örömét, hogy fiatalok is nagy számban megjelentek a soraikban.

Majd az ünnepi est vezetője, dr. Illés Pál Attila történész, polonista vette át a szót; felvázolta a korszak történelmét, s bemutatta Urszula Kozioł költőnőt, aki egy 1956-ról szóló versét szavalta el, Csoóri Sándor ugyancsak '56-ról szóló verse pedig a műsorvezető előadásában hangzott el.

Az est a film levetítésével folytatódott, amely az 1956-os poznańi és magyarországi eseményeket lengyel és magyar résztvevőkkel és szemtanúkkal készült interjúkkal, és korabeli dokumentumfilm részletekkel mutatta be. Belőle sok olyan, talán a magyarok körében nem eléggé ismert momentum is kiderült, mint például hogyan szerveződtek spontán 1956-ban a magyarokat segítő bizottságok Lengyelországban; hogyan gyűjtötték a vért, a gyógyszereket és az élelmiszereket, s hogy még 1957-ben is több hónap-on át üdülhettek magyar gyerekek Lengyelországban.

A vetítés után Zofia Kunert elmondta, hogy a filmet az '56-os események 50. évfordulójára készítette – a lengyel televízió 2-es csatornája mutatta be először 2006 októberében –, és megköszönte Engelmayer Ákos közreműködését e munkában. A film elkészítése során történészként számára a legérdekesebb az élő szemtanúkkal való találkozás volt, s fontosnak tartotta, hogy az '56-os magyar események lengyel reakcióit közvetítse az alkotásban.

A filmhez elsőként az abban szereplő Engelmayer Ákos, korábbi varsói nagykövet, egyetemi tanár szolt hozzá, kiegészítve azt további '56-os tényekkel, hogy góralok és magyar szakos lengyel egyetemisták is részt vettek a magyar harcokban, és a Szolidaritás időszaka alatti lengyel-magyar barátság történetével. Majd két lengyel szakos magyar egyetemista beszélt a számunkra példát mutató 1956-os lengyel-magyar barátságról, amely ugyan már nem olyan erős szimbólum nekik, mint az idősebbeknek, mert ők már szabadok, de mindenképpen nagy lehetőséget látnak a lengyel-magyar kapcsolatok kutatásában és további fejlesztésében. A következő két felszólaló – magyar szakos lengyel diákok – egyikének véleménye szerint az ő korosztálya már az általános iskolában és a gimnáziumban is hallhatott 1956-ról – igaz, olyan filmet vetítettek le, amelyben még ellenforradalomnak mondták a forradalmat –, majd a varsói egyetem magyar szakán bővíthette ismereteit. A másik diák szerint a nemzedéke nem igen ismeri '56 magyar történelmét, mert a XX. századi események nem elég súllyal szerepelnek a történelemoktatásban – ő csak az egyetem magyar szakán szembesült a tényekkel. Ők is fontosnak tartották a lengyel-magyar kapcsolatok ápolását és bővítését. Majd Roman Kowalski, Lengyelország

budapesti nagykövete szólalt fel. Elmondta, hogy nem a diákok hibájának tartja, hogy keveset tudnak erről az időszakról, még az ő generációjában is sokaknak „fekete folt” '56 történelme – a kádári propagandának köszönhetően. Éppen ezért örül az ilyen, a fiatalok figyelmét felkeltő találkozókknak, s a saját nemzedéke feladatának érzi az információk eljuttatását feléjük – mondta. Arról is szolt, hogy október 23-án a Lengyel Intézet elé tették ki a „Szétlőtt városok – Poznań-Budapest, 1956” című kiállítást, amit – tudomása szerint – több mint 2000 fiatal tekintett meg. Majd két '56-os szabadságharcos jelentkezett szólásra; Dénes János szerint Zofia Kunert filmje a lengyeleknek még többet mond, mint a magyaroknak. Kiss Imre pedig elmondta, hogy az ő korosztálya még az iskolában tanulta a közös lengyel-magyar történelmet, s hogy az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc a poznańi eseményeken alapul. Mindketten megköszönték a meghívást. Végül Konrad Sutarski, a Magyarországi Lengyelség Múzeumának és Levéltárának igazgatója kért szót. Megemlítette, hogy a Lengyel Önkormányzat 1995-ben konferenciát tartott Budapesten az 1956-1990 közötti időszakról – a történészek szerint „még túl korán” –, s 1997-ben könyvet adott ki „Lengyel nyár – magyar ősz” címmel. Javasolta egy erről az időszakról szóló, széleskörű konferencia megrendezését, mielőtt elhalványulnának 1956 emlékei és a forradalom hősiessége.

A filmet Szenyán Erzsébet, a lengyel hozzászólókat pedig Virágh József tolmácsolta a magyar közönségnek. Az Engelmayer Ákos gyűjteményéből összeállított fotókiállítás a Bem Egyesület székházában az év végi ünnepekig megtekinthető.

Sárközi Edit, foto.: A. Janiec-Nyitrai

WĘGRY OCZYMA POLKI

Na miejsce mojej trzymiesięcznej praktyki dziennikarskiej wybrałam Budapeszt. Przede wszystkim dlatego, że znam trochę węgierski. Jestem na stażu w Samorządzie Polskim na Węgrzech. Zwykle można mnie spotkać w redakcji „Polonii Węgierskiej”. To, co proponuję poniżej to prze-myślenia, przygody i doświadczenia z dotychczasowego pobytu tutaj. W czasie tak wzmożonego ruchu turystycznego i możliwości przemieszczania się w sposób niemal błyskawiczny w odległe miejsca, moja podróż to chyba nic szczególnego... a może jednak kogoś zainteresuje, co czuje młoda Polka w obcym miejscu... co ją bawi, a co zasmuca. Chyba każdy wędrowiec ma coś ciekawego do opowiedzenia... i każdy, co innego.

JAK SIĘ TU NIE BAĆ?! LĘK I NADZIEJE

Przed przyjazdem nie obyło się oczywiście bez wątpliwości i obaw. Tak wiele było niewiadomych. Zastanawiałam się przede wszystkim, jacy okażą się moi przyszli współlokatorzy, bo wynajmowany pokój znalazłam przez Internet. Tak się składa, że moje losy nigdy w żaden sposób nie były związane z Węgrami i nie znałam tu nikogo. Jak się więc nie bać?!

Pomimo strachu, decyzję o przyjeździe podjęłam zaraz po zorientowaniu się, że taka możliwość istnieje. Było jasne, że wyjazd ten przyniesie mi wiele korzyści. Myślałam sobie - pobyt w Budapeszcie to świetna szansa na podszkolenie się w języku węgierskim. Teraz jestem już nieco innego zdania. Żyjemy w dobie wszechpanującego angielskiego, co ma swoje konsekwencje. Dla mnie na przykład oznacza to, że węgierskim posługuję się prawie wyłącznie placąc w supermarkecie.

Myślałam też - taki pobyt w nieznanym wcześniej kraju to musi być fascynująca przygoda. Tu nie pomyliłam się aż tak bardzo. Każde spotkanie, każda rozmowa uczy. Czasem tylko nowego słowa, a czasem po prostu... życia.

WĘGERSKA RZECZYWISTOŚĆ

Dlaczego nie ćwiczę języka ze swoimi współlokatorami - Węgrami? Po pierwsze w ogóle mało z nimi rozmawiam. Pracują, więc rzadko się widzimy. A po drugie: po angielsku jest łatwiej. Choć najczęściej moja wypowiedź to mieszanka słów węgiersko - angielskich, w zależności, które szybciej sobie przypominę. Zdarza mi się też zwrócić do nich po polsku, zwykle kiedy przeglądám jakieś polskie czasopismo lub piszę w ojczystym języku. Nie zawsze wszystko rozumiem. Wiele rzeczy

się domyślam. Ale chyba nie jest ze mną tak źle... Na przykład pana kontrolera biletów przed metrem, który powiedział do mnie: „nagyon csinos” jak najbardziej zrozumiałam.

Ćwiczę się za to z pracy dziennikarza i taki też jest główny cel mojego pobytu w Budapeszcie. Praktyka przebiega zgodnie z planem. Uczestniczę w różnych wystawach, konferencjach, a potem staram się je zrelacjonować... Do tej pory tu na Węgrzech brałam udział, oczywiście jako słuchacz czy widz, w większej liczbie takich wydarzeń niż przez cały okres mojego studiowania (4 lata). Wróć do Polski bardzo „ukulturowiona”!

Po mieście często poruszam się metrem i polubiłam ten sposób podróżowania. Od kilku lat mieszkam w Krakowie i mamy tam teraz Krakowski Szybki Tramwaj, ale to nie to samo. Podobno do celu przyjeżdża o 5 minut szybciej od zwykłego, niewielką więc rozwija prędkość. Zdziwiona jestem jednak tą całą budapesztańską komunikacją miejską. Ceny przejazdów są bardzo wysokie, a autobusy czy inne środki transportu na ogół stare.

To, co sprawia mi tu trudność, a wiąże się z obowiązkami w redakcji i samorządzie, to pisanie w języku polskim na węgierskiej klawiaturze. Największy problem mam ze znakiem zapytania. Za nic nie mogę zapamiętać jego miejsca. Ostatnio pisząc w pośpiechu krótką wiadomość do znajomej zamiast postawić znak „?” napisałam: „tutaj ma być pytajnik, ale ja piszę na węgierskiej klawiaturze i teraz go na pewno na niej nie znajdę”.

Przebywając wśród Węgrów czuję się dumna z mojego polskiego pochodzenia. To nieznane mi wcześniej odczucie. Chyba trochę tęsknię, bo sprawdzam tu pocztę e-mailową co godzinę. A nuż czekają na mnie tam jakieś wieści z Polski. Telefon niestety milczy uporczywie.

POCZĄTKI WCALE NIETRUDNE

Pierwsze dni spędziłam na zwiedzaniu, jeszcze z moją polską koleżanką. Dzięki jej obecności czułam się tu dobrze i jakoś tak bezpiecznie.... Poznawałyśmy Budapeszt jak turystki - byłyśmy w tych najpopularniejszych miejscach: na Margitsziget, Placu Defilad, przy Zamku, w Katedrze, w kościele św. Macieja, na mostach... Teraz

patrzę na miasto bardziej z perspektywy mieszkańca, ale zdarza mi się też przechadzać po nieznanym jeszcze ulicach z mapą w rękę.

Panie w samorządzie już od samego początku zaopiekowały się mną bardzo konkretnie. Poradziły bym w żadnym wypadku nie szukała sobie męża na Węgrzech, bo nie warto. Oczywiście to ostrzeżenie potraktowałam z przymrużeniem oka... Z wielką uwagą słucham rozmów Polonii na Węgrzech. Pierwszy raz znalazłam się w tak osobliwym środowisku. Każdy ma tu jakąś historię przybysza do opowiedzenia, jakieś wyrobione zdanie na temat mieszkania poza granicami kraju. Wychwytyuję niektóre wypowiedzi... jak na przykład tę o chorobie emigranta: emigrant narzeka i chce do ojczyzny, gdy jest poza jej granicami, a gdy już w niej się znajdzie, nie dają mu spokoju myśli o tym, co zostawił w kraju zamieszkania. Ciekawa teoria!

I tak zbieram sobie doświadczenia i wrażenia.... Na pewno wrócę do Polski bogatsza o wiele wartościowych rozmów, nowe znajomości, sukcesy, porażki i z wyćwiczonym językiem angielskim.

A jak mi tu właściwie jest? Nie wiem jak Węgrzy, ale Polacy mają dwa bardzo mądre przysłowia: „Podróże kształcą” i „Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”. Sprawdzają się od lat...

Kazimiera Magda

OJCZYŻNA, CZYLI MY SAMI

- Mamo, a co to znaczy ojczyzna? – spytała Małgosia po uroczystościach związanych z dniem 11 listopada.

- To trudne pytanie. – odpowiedziała zamyślona mama. Pamiętam, jak książd Adam Boniecki powiedział kiedyś, że ojczyznę doświadcza się dopiero wtedy, kiedy jej brakuje, w czasie wojny, podczas okupacji, ale także na obczyźnie. Zawsze przypominają mi się słowa Jana Kochanowskiego: „Szlachetne zdrowie, nikt się nie dowie, jako smakujesz, aż się zepsujesz”. Podobnie jest z doświadczeniem ojczyzny. Nie wiemy, tak dokładnie, co ona oznacza i jak wiele dla nas znaczy aż do momentu, kiedy ją utracimy. Często słowo to jest nadużywane, wykorzystywane do rozmaitych celów, staje się pustym sloganem, wyświechtaną formułą. O ojczyźnie nie trzeba zbyt dużo mówić, po prostu trzeba na jej rzecz działać.

- A co oznacza dla ciebie, Mamo, patriotyzm?

- Znowu kolejne trudne pytanie. Patriotyzm to poczucie więzi z własnym narodem połączone z szacunkiem dla innych narodów. Myślę Małgosiu, że z patriotyzmem jest jak z miłością. Musisz dostrzegać dobre, ale i złe cechy osoby, którą kochasz. Nie chodzi o ślepe zapatrzenie, o przymykanie oczu na pewne negatywne cechy, ale o mądrą miłość. Jak się kogoś kocha, to warto dla niego pracować, warto się dla niego poświęcać, warto dla niego czasem z czegoś rezygnować, warto dla niego żyć. Patriotyzm nie może oznaczać negocjowania innych, nie może oznaczać nienawiści i nietolerancji. Nie kocha się bardziej Polski, jeśli nienawidzi się innych. To jest źle rozumiany patriotyzm. Wręcz przeciwnie, otwartość i tolerancja sprawiają, że z jeszcze większą radością powracamy do ojczyzny, do domu, bo wolność wyzwala i uczy miłości otwartej. Jeśli kogoś kochamy, to chcemy jak najlepiej go poznać, chcemy poznać jego przeszłość. Tak samo jest z patriotyzmem – warto jak najgłębiej poznawać tradycje, historię, kulturę, być otwartym na zmiany, bo polskość to otwarta, dynamicznie zmieniająca się struktura. To nie tylko przeszłość, ale także rozwijająca się barwna terażniejszość. Patriotyzm to pamięć, ale i dzień dzisiejszy. Piotr Skarga napisał, „Kto ojczyźnie swej służy, sam sobie służy”. Myślę, że w dzisiejszych czasach aktualne i trafne jest nieco zmodyfikowane stwierdzenie: Kto sam sobie służy, ojczyźnie swej służy. Jeśli zależy nam na tym, by kształcić się, by dobrze pracować, by być wartościowym człowiekiem, to jesteśmy prawdziwymi patriotami. I nawet tu, mieszkając na Węgrzech, pracujemy nie tylko na swoje dobre imię, ale i na dobre imię Polski. Jako ludzie zaradni, mądrzy, jako ludzie, z którymi warto współpracować, kształtujemy sposób myślenia o wszystkich Polakach, a tym samym o Polsce.

Zofia Náray

Ogólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech

Országos Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat

1102 Budapest, Állomás u. 10.

tel.: +36 1 2611798

olko@polonia.hu

Stoleczny Samorząd Polski na Węgrzech

Fővárosi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat

1054 Budapest, Akadémia u. 1-3

tel.: +36 1 3321979

fklo@t-online.hu

Polski Ośrodek Kulturalno-Oświatowy

Lengyel Közművelődési Központ

1102 Budapest, Állomás u. 10.

tel.: +36 1 2611798

olko@polonia.hu

Polskie Stowarzyszenie Kulturalne im. J. Bema na Węgrzech

Magyarországi „Bem József” Lengyel Kulturális Egyesület

1051 Budapest, Nádor u. 34. II. p.

tel.: +36 1 3110216

www.bem.hu

bem@bem.hu

Stow. Polskich Katolików na Węgrzech pw. św. Wojciecha Dom Polski

Magyarországi Lengyel Katolikusok Szt. Adalbert Egyesülete

1103 Budapest, Óhegy u. 11.

tel.: +36 1 2626908

adalbert@enternet.hu

Ogólnokrajowa Szkoła Polska na Węgrzech

Országos Lengyel Nyelvoktató Iskola

1102 Budapest, Állomás u. 10.

tel.: +36 1 2612748

szkolpol@polonia.hu

Szkolny Punkt Konsultacyjny – Szkoła Polska przy Ambasadzie RP

A Lengyel Nagykövetség mellett működő Lengyel Iskola

1025 Budapest, Törökvész út 15.

tel.: +36 1 3268306

tel.: +36 70 7013847

polish_school@gazeta.pl

Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii

Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára

1102 Budapest, Állomás u. 10.

tel.: +36 1 2608023

muzeum@polonia.hu

Polska Parafia Personalna na Węgrzech

Lengyel Perszonális Plébánia

1103 Budapest, Óhegy u. 11.

tel.: +36 1 4318414

www.parafiabudapest.republika.pl

plebaniapl@onet.eu

Ambasada Polska w Budapeszcie

Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetsége

1068 Budapest, Városligeti fasor 16.

tel.: +36 1 4138200

www.budapest.msz.gov.p

budapest.amb.sekretariat@msz.gov.pl

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji

Kereskedelemfejlesztési és Beruházás Ösztönzési Osztály

tel.: 1 251 46 77

www.budapest.trade.gov.pl

budapest@trade.gov.pl

Referat Konsularny Ambasady RP

A Lengyel Köztársaság Nagykövetsége Konzuli osztálya

1068 Budapest, Városligeti fasor 16.

tel.: + 36 1 4138206

tel. dyżurny: + 36 20 4729502

(pomoc konsularna tylko w sprawach losowych,

wymagających niezwłocznej interwencji)

www.budapestkons.polemb.net

budapest.amb.wk@msz.gov.pl

Instytut Polski w Budapeszcie

Lengyel Intézet

1065 Budapest, Nagymező u. 15.

tel.: +36 1 3115856

www.polinst.hu

info@polinst.hu

biblioteka: we wtorki: 15.00-20.00

könyvtár: keddi napokon: 15.00-20.00

biblioteka@polinst.hu

Ogólnokrajowa Biblioteka Języków Obcych

Országos Idegennyelvű Könyvtár

1056 Budapest, Molnár u. 11.

tel.: +36 1 3183688

www.opac.oik.hu

kolcsonzo@oik.hu

Redakcja kwartalnika „Głos Polonii”

„Głos Polonii” szerkesztősége

1051 Budapest, Nádor utca 34.

glospolonii@bem.hu

Program radiowy w języku polskim:

„Magazyn Polski” - emisja w soboty, godz. 13.30

MR4 (fale średnie 873 kHz) i ze strony: www.radio.hu

Redakcja Polska „Magyar Rádió” zRt.

1800 Budapest, Brody S. u. 3-5.

Polonijna strona internetowa: www.polonia.hu

BEZDOMNOŚĆ

Ojczyzna ideologiczna i ojczyzna prywatna... Ten terminologiczny podział, wprowadzony przez socjologa Stanisława Ossowskiego, jest nadal aktualny. O wiele łatwiej utożsamiać się właśnie z pierwszą ojczyzną, wspólnym terytorium narodowym, ojczyzną zobiektywizowaną, reprezentowaną przez cały szereg łatwych do odczytania, jednoznacznych symboli – hymny, sztandary, pieśni, godła... Łatwo ukryć się za tymi symbolami – wytrychami, które często zwalniają od poważnej refleksji. A co z ojczyzną prywatną? Małą ojczyzną? Czy to ojczyzna duszy, o której pisał Żeromski? Czy to dwóch, trzech ludzi, których znam, jak pisał przewrotnie Genet? Czy, jak chce w jednym z wierszy Tadeusz Różewicz: (...) *Ojczyzna to kraj dzieciństwa, miejsce urodzenia, to jest ta mała, najbliższa ojczyzna. Miasto, miasteczko, wieś, ulica, dom, podwórko, pierwsza miłość, las na horyzoncie, groby.*(...) Czy to przeszłość zawarta w kilku słowach: dom rodzinny, babcia, jabłonie...?

Na naszą wspólną ojczyznę składają się właśnie takie pojedyncze ojczyzny prywatne, „małe ojczyzny”. Tyle tylko, że zdefiniować taką „małą ojczyznę” jest o wiele trudniej. Wymaga to wysiłku dotarcia do własnych korzeni, zastanowienia się, kim jestem, wymaga to samozaparcia i zgody na niekiedy bardzo żmudny i bolesny proces poszukiwań, uświadamiania sobie, skąd pochodzę, gdzie się znajduję i dokąd właściwie zmierzam...

Pomyślmy świętując Dzień Niepodległości, kiedy powiewają sztandary i padają wielkie słowa, kiedy „małą ojczyznę” zasłaniają godła i zagłuszają pieśni, o tej skromnej naszej własnej ojczyźnie, ojczyźnie, do której tak tęsknił wieczny tułacz-wędrowiec Sándor Márai. Popatrzmy wokoło i w samych siebie. Jak wielu ludzi bezdomnych nas otacza, ludzi bezdomnych, nie uświadamiających sobie, czym jest ich „mała ojczyzna”.

Agnieszka Janiec-Nyitrai

OJCZYŻNA

W oficjalnej ojczyźnie historycznej, w ojczyźnie od godła i sztandaru, policyjnej i wojskowej, kodeksowej i hasłowej, zawsze na nowo, z narastającą, coraz boleśniejszą uwagą, z wytrwałością, czułością i wyrozumiałością trzeba szukać prawdziwej ojczyzny, która może jest językiem, może jest dzieciństwem, może pewną ulicą z dwoma rzędami platanów, może bramą, w której kiedyś stałem, słuchając pewnej melodii, jaka przez okno mieszkania na piętérku wyfrunęła na świat, a może słowami „zorza wieczorna”... Zawsze szukam tej ojczyzny z narastającą miłością i uwagą, jako że przesłania mi ją ta druga, oficjana i historyczna, ta od godła i sztandaru.

S. Marai, *Niebo i ziemia*, tłum. Feliks Netz, Czytelnik, Warszawa 2012

HONTALANSÁG

Jelképes haza és személyes haza... Ez az elnevezésbeli különbségtétel – amelyet Stanisław Ossowski vezetett be – jelenleg is érvényes. Sokkal könnyebb azonosulni az első, a nemzet fennhatósága alá tartozó, tárgyasított hazával, amelyet számos könnyen értelmezhető, egyértelmű szimbólum jelenít meg – himnuszok, zászlók, énekek, címerek... Az ilyen jelképek ajtaját könnyen lehet tolvajkulccsal nyitni, és mögéjük surranva elrejtőzni – leginkább a komoly reflexiók elől. És mi a helyzet a személyes hazával? Lelkünk otthonával? Vajon ez lenne a lélek hazája, amelyről Żeromski írt? És csupán két-három embert jelentene, akihez kötődök – Genet ellenlábás véleménye szerint? Vagy – amint Tadeusz Różewicz egyik versében írja – (...) *a haza a gyermekkor vidéke, a szülőhely kicsiny, szívhez legközelebb álló otthona. Város, község, falu, utca, ház, udvar, első szerelem, erdő a láthatáron, sírok a temetőben.* (...) A múlt, néhány szóba foglalva? Szülői ház, nagymama, almák...?

A közös nemzeti haza ilyen személyes lelki házakból-házakból áll össze. Csakhogy az utóbbit sokkal nehezebben lehet fogalmilag megragadni. Ehhez előbb szükséges, hogy eljussunk saját gyökereinkig; elmerengjünk fölötte, kik is vagyunk valójában; eltökéltnak kell lennünk, és át kell adnunk magunkat a keresés kitarató és gyakran fájdalmas folyamatának: a tudatosításnak, hogy honnan származom, hol vagyok és hova tartok...

A Függetlenség Napját ünnepeelve – amikor lobogók lengenek a szélben és nagy szavak díszsortúze durrog, amikor a „személyes hazát” eltakarja a zászlók erdeje, és ismerős neszeit elnyomják az ünnepi énekek – egyúttal gondoljon ki-ki saját takaros kis hazájára is, az ismerős hazára, amely után mindig is úgy vágyott a száműzött-vándor Márai Sándor. Vessünk egy pillantást magunk köré, és saját lelkünkbe is. Milyen sok hajléktalan ember vesz körbe minket: lelki hontalanok, akik nem tudatosítják magukban, mi alkotja számukra személyes hazájukat.

Janiec-Nyitrai Agnieszka

Foto.: P. Hrabovszky